

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Sammanfattning

I betänkandet behandlar försvarsutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2016. Bland motionerna finns alternativa budgetförslag från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för utgiftsområde 6, som totalt uppgår till drygt 50 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet oppositionspartiernas alternativa budgetförslag. Utskottet har följt upp regeringens resultatredovisning till riksdagen och lägger stor vikt vid att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt för utskottet att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till de mål som riksdagen beslutat.

Utskottet avstyrker regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel. Därmed tillstyrker utskottet ett motionsyrkande i frågan. Övriga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns 12 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L och KD).

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet. Dessa partier redovisar i stället sina ställningstaganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och ett stort antal motionsyrkanden som väckts under den allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Budgetprocessen i riksdagen	7
Betänkandets disposition	8
Utskottets överväganden.....	9
Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6.....	9
Anslag inom utgiftsområde 6	14
Bemyndigande att upplåta och överlåta viss materiel.....	46
Framtida inriktning för utgiftsområdet	48
Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället	50
Statsflyget.....	54
Åtskillnad mellan medel för civila och militära insatser	56
Reservationer	58
1. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)	58
2. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (L)	58
3. Resultatredovisning, punkt 2 (SD, L)	59
4. Resultatredovisning, punkt 2 (KD).....	60
5. Bemyndigande att upplåta och överlåta viss materiel, punkt 4 (S, MP, V).....	60
6. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (SD).....	62
7. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (L)	62
8. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 6 (M, C, L, KD).....	63
9. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 6 (V)	64
10. Försvarsmaktens breda roll i samhället, punkt 7 (KD)	65
11. Statsflyget, punkt 8 (SD)	65
12. Åtskillnad mellan medel för civila och militära insatser, punkt 9 (V)	66
Särskilda yttranden	68
1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (M)	68
2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (SD).....	70
3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (C)	71
4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (L)	73
5. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (KD)	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	76
Propositionen	76
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	77
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag.....	82
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	84
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden.....	85

Bilaga 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden	86
---	----

Tabeller

Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel	23
Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel	24
Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Målen för utgiftsområde 6

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (L)

2. Resultatredovisning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2 och

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 3 (SD, L)

Reservation 4 (KD)

3. Anslag inom utgiftsområde 6

a) Anslagen för 2016

Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt utskottets förslag i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkt 8 och avslår motionerna

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9,

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 36,

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 6,

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 1, 21, 23, 24, 28, 30, 65, 66 och 70,

2016/17:3203 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 1–4,

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:3207 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 5,

2016/17:3412 av Daniel Bäckström m.fl. (C) och

2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1.

b) Beställningsbemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkt 9.

c) Krediter i Riksgäldskontoret

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017

1. utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden,

2. besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 19 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital, och

3. besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 4 och 6 samt avslår motion

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 78.

d) Investeringsplaner

Riksdagen godkänner investeringsplanerna för

1. vidmakthållande av försvarsmateriel för 2017–2028 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

2. anskaffning av försvarsmateriel för 2017–2028 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar, och

3. krisberedskap för 2017–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 3 och 7 samt avslår motionerna

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 3–6,

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 25, 30, 32 och 33,

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 51–55 och

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 21.

4. Bemyndigande att upplåta och överlåta viss materiel

Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2 och

avslår proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkt 5.

Reservation 5 (S, MP, V)

5. Framtida inriktning för utgiftsområdet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (L)

6. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1 och

2016/17:2469 av Stig Henriksson m.fl. (V).

Reservation 8 (M, C, L, KD)

Reservation 9 (V)

7. Försvarsmaktens breda roll i samhället

Riksdagen avslår motion

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 15.

Reservation 10 (KD)

8. Statsflyget

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1016 av Göran Pettersson (M) och

2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 2.

Reservation 11 (SD)

9. Åtskillnad mellan medel för civila och militära insatser

Riksdagen avslår motion

2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 12 (V)

Stockholm den 1 december 2016

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L)*, Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M)*, Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD)*, Jan R Andersson (M)*, Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C)*, Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M)*, Paula Holmqvist (S), Stig Henriksson (V), Mattias Ottosson (S), Jeff Ahl (SD)* och Désirée Pethrus (KD)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 3, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar försvarsutskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2016.

Som en del av beredningen av budgetfrågorna hämtade utskottet in information om övergången från Gripen C/D till Gripen E och om upplåtelse och överlåtelse av viss materiel. Redovisningen gavs av statssekreterare Jan Salestrand vid utskottssammanträdet den 13 oktober 2016. Utskottet hämtade även in information om artillerisystemet Archer och om fördjupade internationella samarbeten vid sammanträdet den 25 oktober 2016. Redovisningen gjordes då av försvarsminister Peter Hultqvist. Utskottet hämtade in information om arbetet med dricksvattenförsörjning vid sammanträdet den 25 maj 2016 då Dricksvattenutredningens betänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) presenterades för utskottet. Utskottet hämtade vidare in fördjupad information om regeringens förslag till bemyndigande för regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel vid sammanträdet den 24 november 2016 då statssekreterare Jan Salestrand lämnade en redovisning i frågan.

I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2017 och de avvikelser från dessa som M, SD, C, L och KD föreslår i sina anslagsmotioner. I bilaga 4 finns en sammanställning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden. I bilaga 3 finns utskottets förslag till anslagsfördelning och i bilaga 5 finns utskottets förslag till beställningsbemyndiganden.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen som ett första steg i budgetprocessen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Riksdagen har med bifall till regeringens förslag bestämt utgiftsramen för 2017 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap till 50 254 364 000 kronor (prop. 2016/17:1, bet. 2016/17:FiU1, rskr. 2016/17:49). I detta ärende föreslår försvarsutskottet för riksdagen hur anslagen inom utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen).

Uppföljningen av regeringens resultatredovisning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat. I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Av riktlinjerna framgår att riksdagen beställer och tar emot information om resultaten av statens verksamhet.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att övergripande frågor behandlas först när det gäller regeringens resultatredovisning med utgångspunkt i de mål som riksdagen har beslutat. Därefter behandlas de förslag i budgetpropositionen och i motioner som gäller anslag, beställningsbemyndiganden, krediter i Riksgäldskontoret och investeringsplaner inom utgiftsområdet. Tillsammans med anslagen behandlar utskottet vissa av resultaten för statens verksamhet när det gäller försvaret och samhällets krisberedskap.

Därefter behandlas regeringens förslag till riksdagen om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden. Slutligen behandlas ett antal motionsförslag som väckts under den allmänna motionstiden 2016/17. Förslagen i dessa motioner är sådana som på sikt skulle kunna vara budgetpåverkande för utgiftsområdet.

Utskottets överväganden

Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden när det gäller målen för utgiftsområde 6 och resultatredovisning av verksamhet inom området.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (L).

Bakgrund och tidigare behandling

I betänkandet 2014/15:FöU11 behandlade utskottet regeringens proposition Sveriges försvar 2016–2020. Med bifall till propositionen godkände riksdagen regeringens förslag till mål för det militära respektive det civila försvaret och ett förslag om den huvudsakliga inriktningen för krigsförband i Försvarsmaksorganisation 2016. Dessutom godkände riksdagen att de krav på operativ förmåga som riksdagen tidigare hade beslutat skulle upphöra att gälla (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). Riksdagen fattade inte beslut om några nya krav på operativ förmåga för perioden 2016–2020, men ställde sig bakom det regeringen anfört om att Försvarsmaktens operativa förmåga borde utgå från de förslag till mål för det militära försvaret, samt krav på tillgänglighet i fredstid och beredskap för att inta höjd beredskap som angetts i propositionen.

Riksdagen beslutade att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Samtidigt beslutade riksdagen att målet för det civila försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Utskottet välkomnade regeringens förslag till förtydligande av målet för det militära försvaret och framhöll att det är viktigt att förbättra kommande resultatredovisningar i förhållande till de mål som riksdagen beslutar. Riksdagen godkände också regeringens förslag om inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Regeringen hade föreslagit att 19 s.k. depåförband skulle ingå i den nya organisationen med uppgift att bl.a. lämna stöd till andra krigsförband vid mobilisering. Eftersom förbanden var nya och regeringen framhöll att det var avgörande för höjningen av den operativa förmågan att alla krigsförband blir personellt och materiellt uppfyllda och samövas såg utskottet skäl att följa depåförbandens utveckling i dessa avseenden. I budgetbetänkandet för 2016 konstaterade utskottet att såväl mål som inriktning för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 gäller tills vidare eller till dess att riksdagen beslutar att de ska upphöra och eventuellt ersättas med andra riktlinjer. Vilket det övergripande ansvaret och de huvudsakliga uppgifterna för Försvarsmakten är i övrigt har regeringen beslutat om i förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. Riktlinjer och mål för verksamheten får myndigheten även av regeringen i de årliga regleringsbrev.

När det gällde de årligt återkommande resultatredovisningarna av den operativa förmågan hos krigsförbanden framhöll utskottet att även utskottets egen utredare av bemanningsläget i krigsförbanden hade pekat på vilka begränsningar som finns för att redovisa detta offentligt. Utskottet utgick dock från att regeringens resultatredovisningar fortsatt kommer att förbättras inom ramen för dessa begränsningar.

I budgetbetänkandet anförde utskottet även att man förväntar sig att regeringen tydligt redogör för hur man utvecklar resultatredovisningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer. Utskottet har tidigare understrukt att regeringens resultatredovisning med stöd av bedömningsgrunder och resultatindikatorer är ett viktigt steg i detta förbättringsarbete (bet. 2014/15:FöU3, bet. 2015/16:FöU1). Utskottet framhöll i budgetbetänkandena för 2014, 2015 och 2016 att resultatindikatorerna bör förbättras så att de i högre grad återspeglar faktiska resultat och inte omvärldsförändringar. Då utskottet i budgetbetänkandet för 2016 lade stor vikt vid att kunna följa arbetet med att utveckla Sveriges förmåga till såväl civilt som psykologiskt försvar och det civila försvaret till stor del bygger på den civila krisberedskapen, ansåg utskottet att resultatredovisningen inom området behövde förbättras ytterligare. Utskottet ansåg att regeringen särskilt måste beakta detta när det gäller en fortsatt utveckling av resultatindikatorerna för samhällets krisberedskap.

När det gäller samhällets krisberedskap anger regeringen att Sveriges förmåga att förebygga, hantera och lära av olyckor och kriser bygger på den samlade förmågan hos alla aktörer i samhället. Bedömningen av vilka resultat som har uppnåtts i förhållande till målen baseras på de aktiviteter och prestationer som har utförts, främst inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, men även inom andra utgiftsområden. Även privata

verksamheter och andra faktorer i omvärlden påverkar utvecklingen av samhällets krisberedskap. Förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid skapar även en grundläggande förmåga att hantera ett eventuellt läge med höjd beredskap.

Regeringens redovisning av resultaten inom samhällets krisberedskap utgår från följande bedömningsgrunder:

- Förmåga att förebygga olyckor och kriser.
- Förmåga att hantera olyckor och kriser.
- Generell utveckling av förmågor.

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2017 att bedömningsgrunderna ger viss information om området, men att resultatredovisningen till största delen påverkas av andra faktorer såsom demografiska förändringar, teknisk utveckling, ändringar i befolkningens levnadsvanor och hälsoutveckling samt av ett förändrat klimat.

Enligt regeringen skiljer sig förutsättningarna för att följa upp arbetet med krisberedskap och civilt försvar som avser s.k. sällanhändelser med stora samhällskonsekvenser från förutsättningarna att följa upp arbetet med att förebygga och hantera olyckor som dagligen drabbar enskilda individer.

I budgetpropositionen för 2017 framhåller regeringen avslutningsvis att resultatstyrningen ska bidra till förverkligandet av de politiska målen och ge underlag för att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till dessa mål. Som en viktig utgångspunkt beskriver regeringen bl.a. riksdagens behov av att följa upp hur olika verksamheter genomförs och i vilken utsträckning målen uppfylls (s. 590).

Motionerna

I motion 2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkar motionärerna att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på operativa mål för Försvarsmakten (yrkande 1). I motionen konstateras att riksdagen överlåtit uppgiften att fastställa de operativa målen på regeringen. Motionärerna yrkar även på att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med förslag på krigsförbandsorganisationens utformning (yrkande 2). I motionen anges att försvarsutskottet tidigare har framhållit att redovisningen bör ske i förhållande till riksdagens beslut. Motionärerna anser därför att utskottet även fortsättningsvis bör stå upp för att riksdagen ska ha en fungerande och relevant granskningsmakt med utgångspunkt i operativa mål och en krigsförbandsorganisation som beslutats av riksdagen.

I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) framhåller motionärerna att Sverige med alla till buds stående medel ska slå vakt om vår nationella integritet och vårt demokratiska samhällssystem. Försvarsmaktens viktigaste del i detta är att kunna möta, hejda och avgöra mot alla former av intrång från främmande stridskrafter, och i motionen yrkas därför att regeringen ska ge direktiv till Försvarsmakten om myndighetens uppgifter (yrkande 9).

I motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) kräver motionärerna att det kontinuerligt ska göras en oberoende analys av Försvarsmaktens förmågor enligt motionens intentioner. I motionen anges att resultatet ska redovisas offentligt. I redovisningen anser motionärerna att faktorer som bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna för varje krigsförband bör redovisas (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens syn på att såväl regeringens som riksdagens behov att följa upp måluppfyllelsen av olika verksamheter är en viktig utgångspunkt för resultatstyrningen och att detta ska bidra till förverkligandet av de politiska målen. Utskottet lägger därför stor vikt vid att resultatredovisningen i budgetpropositionen gör det möjligt för utskottet att bedöma hur utvecklingen ser ut på olika områden i förhållande till dessa mål. När det gäller både målen för utgiftsområdet och inriktningen för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 konstaterar utskottet att dessa gäller tills vidare eller till dess att riksdagen beslutar att de ska upphöra och eventuellt ersättas med andra riktlinjer. Då regeringen dessutom anfört att Försvarsmaktens operativa förmåga bör utgå från det mål för det militära försvaret som riksdagen beslutat om ser inte utskottet skäl att bifalla motion 2016/17:1092 (yrkandena 1 och 2). Vilka uppgifter Försvarsmakten ska lösa med utgångspunkt i dessa mål regleras normalt i både myndighetens instruktion och i de årliga regleringsbrev, därför avstyrker utskottet motion 2016/17:2899 (yrkande 9).

När det gäller utvecklingen av de krigsförband som riksdagen beslutat om lägger utskottet mycket stor vikt vid att de blir personellt och materiellt uppfyllda och att den operativa förmågan höjs. Vi har precis gått in i en försvarsinriktningsperiod där det enskilt viktigaste är att öka den operativa förmågan hos de krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016 som riksdagen har beslutat om. Utskottet kan konstatera att den förbättrade redovisningen inom materielområdet och inte minst de förbättrade investeringsplanerna för försvarsmateriel stärker riksdagens möjligheter att bedöma utvecklingen i förhållande till de politiska målen under perioden. Att regeringen offentligt skulle redovisa bemanning, materieluppfyllnad och genomförd utbildning i förhållande till förbandsmålsättningarna för varje enskilt krigsförband bedömer utskottet däremot som olämpligt. Den information som enligt den väckta motionen bör offentliggöras redovisas redan i dag (underbilaga 1:1 i Försvarsmaktens årsredovisning) men skyddas med kvalificerad sekretess för att inte skada svenska försvarsintressen. Utskottet ser inga skäl att förändra den ordningen och avstyrker därför motion 2016/17:2497 (yrkande 6). Utskottet vill samtidigt understryka vikten av att resultatredovisningen till riksdagen när det gäller den operativa förmågan förbättras inom ramen för givna begränsningar. Utskottet utgår även från att regeringen redovisar utvecklingen av alla delar av Försvarsmaktsorganisation

2016. I budgetpropositionen saknas inriktning eller redovisning i övrigt av de 19 depåförband som riksdagen beslutat om och som utskottet i anslutning till det försvarspolitiska inriktningsbeslutet såg särskilda skäl att följa när det gäller bl.a. personal- och materieluppfyllnad eftersom det var helt nya förband. Riksdagen bör ges lika goda förutsättningar att följa utvecklingen av alla förband inom Försvarsmaktsorganisation 2016, och utskottet utgår från att regeringen tillmötesgår detta när resultatredovisningen även fortsättningsvis utvecklas.

Utskottet välkomnar det utvecklingsarbete regeringen gjort när det gäller resultatredovisningarna i förhållande till kraven på verksamheten och de beslutade målen men konstaterar samtidigt att regeringen behöver tydliggöra hur man går vidare med en utveckling av resultatredovisningen, t.ex. i form av resultatindikatorer för samhällets krisberedskap som utskottet tidigare efterfrågat. Regeringens analys att bedömningsgrunderna ger viss information om utvecklingen av krisberedskapsområdet, men att resultatredovisningen till större delen påverkas av andra faktorer som demografiska förändringar, teknisk utveckling, ändringar i befolkningens levnadsvanor och hälsoutveckling samt förändrat klimat menar utskottet visar på att resultatredovisningen även fortsättningsvis behöver utvecklas för att man bättre ska kunna bedöma i vilken mån den utveckling som redovisas av samhällets krisberedskap är ett resultat av en aktiv myndighetsutövning eller ett resultat av omvärldsförändringar.

Enligt utskottets mening bör bedömningsgrunderna tillsammans med att man använder indikatorer och omvärldsanalyser kunna ge en mer fullödlig bild av resultaten inom områdena skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar, särskilt om man får bättre möjligheter att kunna följa resultatutvecklingen över tid. Utskottet instämmer med regeringen i att förutsättningarna för att följa upp arbetet med krisberedskap och civilt försvar när det gäller s.k. sällanhändelser med stora samhällskonsekvenser skiljer sig från förutsättningarna att följa upp arbetet med att förebygga och hantera olyckor som dagligen drabbar enskilda individer. Att kontinuerligt utveckla resultatredovisningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer ser utskottet som nödvändigt, inte minst när det gäller förmågan att följa upp, utvärdera och lära. Avslutningsvis konstaterar utskottet, precis som vid förra årets beredning, att möjligheten att kunna följa det civila och psykologiska försvarets utveckling är viktig och att det civila försvaret till stor del bygger på den civila krisberedskapen.

Anslag inom utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområdet i enlighet med den fördelning som regeringen föreslagit för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Riksdagen beslutar om de beställningsbemyndiganden och krediter i Riksgäldskontoret som regeringen föreslagit och godkänner även de investeringsplaner som regeringen har föreslagit.

De förslag till anslagsfördelning som framställs i motionerna och övriga motionsyrkanden inom området avslås.

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har inte deltagit i anslagsbeslutet.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Bakgrund och tidigare behandling

Bestämmelser om beställningsbemyndiganden finns i 6 kap. 1 och 2 §§ budgetlagen (2011:203). Genom att lämna ett s.k. beställningsbemyndigande åtar sig riksdagen att anvisa medel för de betalningar som måste göras då åtagandena infrias i framtiden. Budgetlagens bestämmelser om beställningsbemyndiganden syftar till att säkerställa att regeringen och dess myndigheter uppfyller regeringsformens krav på riksdagens medgivande innan regeringen ger staten ansvar för ekonomiska åtaganden som kräver framtida anslag. För 2016 bemyndigade riksdagen regeringen att fatta beslut inom utgiftsområde 6 som inklusive tidigare gjorda åtaganden medförde ett behov av framtida anslag om 93 857 000 000 kronor (bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:115).

När det gäller materieförsörjning betonade utskottet vikten av att riksdagens möjligheter till långsiktig strategisk styrning utvecklas. Utskottet ställde sig positivt till principerna för materieförsörjningen och de avvägningar som regeringen redovisat och som ytterst syftar till att höja krigsförbandens operativa förmåga under perioden (bet. 2014/15:FöU11).

I budgetbetänkandet för 2016 konstaterade utskottet att regeringen redan i och med budgetpropositionen för 2015 hade tagit viktiga steg mot öppenhet och transparens inom materielredovisningen. Utskottet delade regeringens bedömning att de förslag som lämnades av utredningen Investeringsplanering för försvarsmateriel (SOU 2014:15) var en viktig del i det fortsatta förbättringsarbetet, exempelvis möjligheten att föra upp Försvarets materielverks (FMV) myndighetskostnader på ett särskilt anslag på statens budget. Utskottet delade samtidigt den bedömning regeringen gjorde av betydelsen av att följa upp pågående materielprojekt mot bakgrund av de avvikelser som noterats i investeringsplaneringen. Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2016 dels att flera tidigare beslutade materielinveste-

ringar inte har genererat något ekonomiskt utfall, dels att FMV i vissa upphandlingar har tagit emot industriofferter som överskrider den ekonomiska ram som regeringen beslutat. Utskottet såg precis som regeringen allvarligt på detta och välkomnade att regeringen avsåg att följa utvecklingen noggrant när det gäller eventuella operativa konsekvenser. Utskottet utgick dessutom från att riksdagen skulle få nödvändig information om såväl operativa som ekonomiska konsekvenser av avvikelserna i investeringsplaneringen.

På regeringens uppdrag har Ekonomistyrningsverket (ESV) sedan gjort en översyn av Försvarsmaktens anslag. I rapporten En ändamålsenlig styrning av Försvarsmaktens investeringar (2015:47) lämnade ESV förslag på hur myndighetens anslag kan renodlas för att tydligt avgränsa anskaffning av materiel från användning och vidmakthållande av materielen. ESV ansåg att förslagen skulle förbättra förutsättningarna för en effektiv materielförsörjning och försvarsverksamhet. För nyinvesteringar i materiel och anläggningar föreslog ESV ett anslag som har utgångspunkten i investeringsplanens indelning. Bedömningen var att den finansiella styrningen av investeringar blir tydlig och transparent om anslaget och investeringsplanen hänger ihop. När det gäller utgifter för vidmakthållande av befintliga investeringar föreslog ESV att de skulle finansieras med Försvarsmaktens förbandsanslag.

När det gäller myndighetsstrukturen inom utgiftsområdet konstaterade utskottet i budgetbetänkandet för 2016 att Försvarsexportmyndigheten (FXM) upphör som myndighet, och utskottet delade regeringens bedömning att ett nödvändigt exportstöd inom försvarssektorn kan bedrivas inom en annan myndighetsstruktur med bibehållna krav på affärsmässighet och transparens, men med högre kostnadseffektivitet. I det försvarspolitiska inriktningsbeslutet (2014/15:FöU11) framhöll utskottet att Försvarsmaktens förmåga även utvecklas genom att delta i internationella insatser och att en utlandsstyrka därför inte bör bildas som egen myndighet. Principiellt har utskottet framhållit att det ligger i Sveriges intresse att främja internationellt säkerhets- och försvarssamarbete eftersom det skapar förtroende mellan stater och lägger grunden för en gemensam säkerhet (bet. 2013/14:FöU7). Regeringen har i den försvarspolitiska inriktningspropositionen Sveriges försvar 2016–2020 konstaterat att Sverige deltar i arbetet i Europeiska försvarsbyrån (European Defence Agency, EDA). Inom ramen för EDA samarbetar länderna i frågor som rör förmågutveckling, försvarsmateriel, forskning och försvarsindustri. Regeringen bedömde det som viktigt att försvarssamarbetet utvecklas eftersom det bidrar till att höja de europeiska ländernas försvarsförmåga (prop. 2014/15:109).

När det gäller frågor om vattenbrist kan man konstatera att Dricksvattenutredningens slutbetänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) för närvarande är föremål för remissbehandling. Syftet med utredningen har varit att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning på kort och lång sikt. Uppdraget betonade särskilt klimatförändringarnas betydelse och de krav på anpassningar och förändrade förhållningssätt som kan behövas för dricksvattenfrågorna.

Utredaren lämnar en rad förslag på hur behovet av ett strategiskt arbetssätt, ökad samverkan och nödvändiga krav på dricksvattenförsörjningen kan tillgodoses. Utredningen anger att det offentliga ansvarstagandet för krisberedskapen inom dricksvattenområdet behöver stärkas ytterligare för att säkra en trygg dricksvattenförsörjning. Utredningen diskuterar bl.a. de finansieringsmodeller som behöver tillämpas för att täcka framtida kostnader. När det gäller frågor om klimatförändringarnas betydelse har regeringen även tillsatt en utredning 2015 om hur bebyggd miljö och markanvändning kan anpassas till ett förändrat klimat. Arbetet med klimatanpassning berör ett stort antal aktörer inom både offentlig och privat sektor. Enligt regeringen har många aktörer lyft fram att det måste vara tydligt vem som ansvarar för klimatanpassningen och inte minst hur den ska finansieras. Utredningen är satt att analysera om det behövs ändringar i lagstiftningen så att planeringsprocesser och regelverk överensstämmer sinsemellan. Vid behov ska det även tas fram förslag om förtydligad ansvarsfördelning kring genomförandet av klimatanpassningsåtgärder. Utredaren ska även undersöka om det finns behov av justeringar i kommunernas möjlighet till kostnadstäckning. I vissa fall kan det finnas skäl för staten att delfinansiera åtgärder. Utredningen som ska lämna förslag på hur sådana åtgärder i så fall ska utformas ska redovisas senast den 28 februari 2017.

När det gäller Kustbevakningens (KBV:s) rättsliga befogenheter påpekas det i utredningsbetänkandet SOU 2008:55 att varken KBV:s uppgifter eller de anställdas rättsliga befogenheter har setts över i ett sammanhang sedan myndigheten bildades 1988. Detta trots att samhället har utvecklats och att myndigheten successivt har fått nya uppgifter och ökade befogenheter. Utredningen anser att brottsbekämpning och ordningshållande verksamhet i första hand är en uppgift för polisen och för åklagarväsendet när det gäller brottsbekämpningsdelen. Utredningen föreslår inte några ändringar i detta avseende eller när det gäller myndigheternas olika huvudansvar. Utredningen anser däremot att KBV bör kunna utnyttjas effektivare som en resurs vid brottsbekämpning och ordningshållande. Syftet är att effektivare utnyttja samhällets samlade resurser och att fler brott ska kunna beivras. Utredningen föreslår därför att KBV får en utökad självständig rätt att ingripa mot sådana brott som har ett naturligt samband med myndighetens uppdrag att bedriva sjöövervakning. Samtidigt ska myndigheten och dess tjänstemän liksom i dag kunna biträda andra myndigheter, t.ex. polisen och dess sjöpolisverksamhet. Utredningen föreslår därför en ny lag med en samlad och enhetlig reglering som omfattar de tre områdena brottsbekämpning, ordningshållning samt kontroll och tillsyn. Sjöpolisen, som redan i dag samverkar med KBV, förebygger och ingriper mot brott på sjön och på land. Den finns i Stockholm, på Gotland, i Västra Götaland och i Halland och är tillgänglig dygnet runt. I den brottsutredande verksamheten hanteras bl.a. ärenden om stöld av båtar och båtmotorer. Sjöpolisen hanterar även dödsolyckor till sjöss, sjöfylleri, fiske- och jaktbrott och överträdelser av andra författningar med anknytning till

marin verksamhet. Regeringen har aviserat en proposition i ärendet under 2017.

Propositionen

Försvaret

Resultat

Förstärkningar av anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap har enligt regeringens bedömning bidragit till att stärka försvarsförmågan. Regeringen bedömer dock att Försvarsmaktens samlade operativa förmåga i stort sett har varit oförändrad under 2015 även om enskilda krigsförband ökat sin krigsduglighet, bl.a. som följd av en ökad övningsverksamhet. Fler övningar jämfört med tidigare år och högre komplexitet i övningarna har bidragit till krigsdugligheten. Exempelvis har man övat brigadledningsförmågan, och huvuddelen av Försvarsmaktens krigsförband, skolor och centrum har genomfört beredskapsövningar. Beredskapsövning har bl.a. genomförts på Gotland och regeringen redovisar att ca 500 personer har kallats in till tjänstgöring under året. Den utökade övningsverksamheten har bidragit till att visa vilja och förmåga att värna svenskt territorium. I likhet med 2014 har den ökade verksamheten i närområdet resulterat i att antalet nationella operationer ligger kvar på en, enligt regeringens bedömning, förhöjd nivå.

Regeringen redovisar dessutom att beredskapsanpassningar har genomförts under året till följd av den höga militära aktiviteten i vårt närområde. Regeringens bedömning är att Försvarsmakten 2015 löst uppgifter med god kvalitet, såväl nationellt som internationellt. När det gäller Försvarsmaktens förmåga bedömer regeringen dock att det finns ett antal allvarliga begränsningar inte minst vid höjd beredskap och då ytterst vid ett väpnat angrepp mot Sverige. De största bristerna finns vid operationer i högre konfliktnivåer men även när det gäller uthållighet vid längre operationer i lägre konfliktnivåer.

Regeringen bedömer att Försvarsmakten har haft förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet respektive att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen. Försvarsmakten har enligt regeringens bedömning haft begränsningar i förmågan att ta emot militärt stöd. Begränsningarna kvarstår sedan föregående år.

Regeringen bedömer att krigsförbanden i stort har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut men att bl.a. personalsituationen i vissa förband är ansträngd. Krigsdugligheten är central för att följa utvecklingen av krigsförbandens förmåga. Regeringen anser att krigsdugligheten sammanfattar förbandens förmåga att lösa sina uppgifter och att den främst beror på tillgången till materiel och övad personal. Andelen befattningar i insatsorganisationen, exklusive hemvärnsförband, som enligt Försvarsmakten är tillgängliga inom högst tre månader har ökat sedan 2008 och var förra året

47 procent. Med utgångspunkt i hur krigsförbandens förmåga har utvecklats lämnar regeringen en mer detaljerad resultatredovisning av verksamheten under 2015 för respektive stridskraft i budgetpropositionen.

När det gäller personalförsörjningen redovisar regeringen andelen befattningar som varit bemannade i den organisation som beslutades i inriktningspropositionen 2009. Regeringen beskriver de personella förändringarna inom Försvarsmakten i övrigt under 2015. Av budgetpropositionen framgår att det totala antalet anställda har sjunkit i förhållande till föregående år. Däremot har lönekostnaderna ökat något i jämförelse med 2014, vilket i propositionen förklaras med att en lönerevision genomförts och att kostnaderna för övningsdygnstillägg har ökat.

I budgetpropositionen redovisas att materieluppfyllnadsgraden varierar mellan krigsförbanden. Brister i tillgången till materiel medförde att det, i likhet med föregående år, fanns begränsningar i flera krigsförbands förmåga att lösa sina uppgifter. En marginell försämring av materieluppfyllnadsgraden kunde skönjas, och enligt regeringen fanns brister inom såväl dimensionerande materiel som inom förnödenhetsförsörjningen. När det gäller återinvesteringskvoten redovisar regeringen att den har varit större än 1 under 2014 och 2015. Dessa år har därmed det bokförda värdet av nya beredskapsinventarier överstigit förslitningen. När det gäller Försvarets materielverks omkostnader redovisar regeringen dessutom att dessa uppgår till 15 procent av de fakturerade intäkterna. Med tanke på de årsvisa variationerna i underlaget bedömer regeringen dock att det ännu inte är möjligt att se en långsiktig trend.

Regeringen redovisar att arbetet med att utveckla resultatredovisningen i materieförsörjningen har fortsatt. I betänkandet Investeringsplanering för försvarsmateriel (SOU 2014:15) föreslog utredaren hur regeringen i budgetpropositionen ytterligare kan förbättra redovisningen till riksdagen. Syftet är att skapa goda förutsättningar för riksdagen att utöva sin finansmakt. Försvarsmakten har därför på uppdrag av regeringen kommit med förslag till 12-åriga investeringsplaner inom materielområdet. Ekonomistyrningsverket har dessutom på uppdrag av regeringen föreslagit hur Försvarsmaktens anslag kan renodlas i syfte att tydliggöra och effektivisera hur anslagen används. I större detalj redovisar regeringen hur 24 enskilda större pågående materielprojekt har utvecklats. För knappt hälften av dessa redovisar regeringen även avvikelser i form av förseningar och/eller ökade kostnader.

När det gäller Försvarsmaktens deltagande i internationella förmågeutvecklingssamarbeten bedömer regeringen att dessa under 2015 har bidragit till ökad interoperabilitet och kostnadseffektivitet. Regeringen redovisar även att Sveriges partnerskap med Nato har fortsatt att utvecklas, främst inom ramen för Enhanced Opportunities Programme (EOP) och att det fördjupade samarbetet har haft ett särskilt fokus på politisk dialog, deltagande i övningsplanering och tillgång till kvalificerade övningar. Sverige har fortsatt att anmäla förband till Natos snabbinsatsstyrkas reservstyrkeregister. Vidare har ikraftträdandet av Sveriges samförståndsavtal med Nato om världlandsstöd förberetts. När det gäller bilaterala samarbeten redovisar regeringen att

Sverige och USA i maj 2015 kom överens om att uppdatera det svensk-amerikanska försvarspolitiska samarbetet och som ett led i detta har dialogen fördjupats på såväl militär som på politisk nivå. Regeringen konstaterar även att det inriktningsbeslut som fattades i juni 2015 betonade att samarbetet med Finland är av särskild vikt. I budgetpropositionen redovisas bl.a. att regeringen gav Försvarsmakten i uppdrag under 2015 att gå vidare med utvecklingen av den gemensamma svensk-finska marina stridsgruppen, Swedish Finnish Naval Task Group (SFNTG), samt att etablera säker kommunikation på politisk och militärstrategisk nivå.

Under 2015 var Sverige ordförande i det nordiska försvarssamarbetet Nordefco (Nordic Defence Cooperation). Det svenska ordförandeskapet tog sin utgångspunkt i den politiska vision som de nordiska länderna enades om hösten 2013. Under 2015 har arbetet fortsatt med att stärka den säkerhetspolitiska dialogen och koordineringen mellan länderna på det säkerhets- och försvarspolitiska området. Regeringen framhåller att en prioritering under ordförandeskapet var att fördjupa det nordisk-baltiska samarbetet. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att samarbetet inom Nordefco har utvecklats och fördjupats under 2015 och att det har bidragit såväl till Försvarsmaktens operativa förmåga som till att höja tröskeln för incidenter, kriser och konflikter i närområdet.

Vid ett 70-tal tillfällen har stöd lämnats enligt lagen om skydd mot olyckor, vilket är något lägre än under 2014 och 2013. Riksdagen har tillkännagivit att regeringen bör förtydliga Försvarsmaktens uppgift att lämna stöd till samhället och även tydligare bör följa upp myndighetens arbete med planer och förberedelser för uppgiften samt säkerställa att samverkan sker mellan Försvarsmakten och det övriga samhället (bet. 2011/12:FöU2, rskr. 2011/12:131). I Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU21 anförs att försvarsutskottet förra året såg positivt på att regeringen redovisade en förbättrad återrapportering och uppföljning, men konstitutionsutskottet konstaterade att tillkännagivandet även tog sikte på en förbättrad styrning av Försvarsmaktens stöd till samhället vid kriser. I budgetpropositionen redovisar regeringen därför att den följde upp inriktningen i beslutet av Försvarsmaktens regleringsbrev. Regeringen har dessutom gett Försvarsmakten och dåvarande Rikspolisstyrelsen i uppdrag att gemensamt skapa en förmåga som innebär att Försvarsmakten med kort varsel ska kunna stödja polisen med medeltung helikopter i situationer där transporten är av större vikt för att genomföra en polisiär insats. Genomförd verksamhet har kontinuerligt redovisats till Regeringskansliet. Regeringen redovisar att det för närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att författningsreglera stödet med helikoptertransporter. Under 2015 fattade regeringen beslut om ett uppdrag till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap när det gäller totalförsvarsplanering. Beslutet innebär att planeringen för totalförsvaret återupptas och inbegriper således både militär och civil verksamhet. Regeringen bedömer att beslutet innebär att styrningen på området har förtydligats ytterligare. När stöd ska lämnas till andra myndigheter informerar

Försvarsmakten Regeringskansliet om i vilken utsträckning myndigheten lämnat stöd, vilket regeringen menar ger en god insyn. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att styrningen inom området sammantaget är tydlig och därmed anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

När det gäller internationella insatser är regeringens bedömning att de förband som deltagit i internationella insatser har uppfyllt de krav som ställs i respektive insatsområde på förbandets organisation, bemanning, utrustning och genomförande. Under 2015 har Försvarsmakten deltagit med en väpnad styrka i Minusma (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) i Mali, RSM (Resolute Support Mission) i Afghanistan, Eunavfor (European Union-led Naval Force) och Operation Atalanta utanför Afrikas Horn samt sedan augusti i den multinationella koalitionen mot Daish i Irak. Försvarsmakten har vidare deltagit i EUTM (European Training Mission) Mali, EUTM Somalia samt i EUMAM (European Union Military Advisory Mission) i Centralafrikanska Republiken samt i EU:s insats mot människosmugglare på Medelhavet, Eunavfor MED Operation Sophia. Vidare har Försvarsmakten deltagit i verksamhet inom ramen för säkerhetssektorsreform och kapacitetsbyggande. Försvarsmakten deltog under 2015 i samtliga EU:s militära GSFP-insatser (gemensam säkerhets- och försvarspolitik). När det gäller anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser innebar det ekonomiska utfallet ett underutnyttjande om 955 000 000 kronor. Anledningen var enligt regeringen främst att anslagsreservationen för en eventuell insats med Nordic Battle Group (NBG) 15 inte nyttjades samt lägre kostnader för Eunavfor Operation Atalanta, Operation Inherent Resolve (OIR) och EUTM Somalia. Regeringen ökade tilldelningen av medel för RSM Afghanistan med 20 miljoner kronor. Anledningen var en högre takt i återställningsarbetet av materiel som använts inom ramen för det svenska engagemanget i den internationella säkerhetsstyrkan ISAF (International Security Assistance Force).

Inriktning

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Regeringen föreslår i enlighet med tidigare avisering i budgetpropositionen för 2016 att försvarsanslagen förstärks 2017 för att den försvarspolitiska inriktningen ska kunna fullföljas. Med anledning av det försämrade omvärldsläget och den ökade osäkerheten i närområdet understryker regeringen vikten av att ha en modern och sammanhållen totalförvarsplanering. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan om den fortsatta utvecklingen av totalförvarsplaneringen. Utifrån den övergripande inriktningen anför regeringen att Försvarsmakten ska fokusera på åtgärder som leder till en ökad operativ förmåga. Det handlar enligt regeringen bl.a. om att repetitionsutbildning, övningsverksamhet och materielanskaffning genomförs med utgångspunkt i krigsförbandens huvuduppgifter i krig. Det civila försvarets förmåga att stödja Försvarsmakten under

höjd beredskap och ytterst i krig påverkar krigsförbandens förmåga att lösa sina uppgifter och är enligt regeringen nödvändig för att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Regeringen har tidigare även framhållit vikten av en god förmåga att inhämta, bearbeta, analysera och delge försvarsunderrättelser. Arbetet med att stärka och utveckla dessa förmågor ska fortsätta. Regeringen kommer även under 2017 att fortsätta ominriktade forskningen och utvecklingen på försvarsområdet mot att i större utsträckning öka Försvarsmaktens möjligheter att möta framtida hot.

Regeringens inriktning för 2017 är att krigsförbandens krigsduglighet ska öka och Försvarsmakten ska prioritera att höja krigsdugligheten hos de förband som har lägst krigsduglighet framför att ytterligare höja de förband som redan har godtagbar duglighet. Regeringens inriktning är att samtliga krigsförband ska ha en godtagbar krigsduglighet och att övningsverksamheten även fortsättningsvis ska prioriteras.

Regeringen bedömer att det fr.o.m. 2017 inom ledningsområdet ska ligga ett ökat fokus på att sambandet inom varje stridskraft respektive mellan relevanta delar av olika stridskrafter, utformas utifrån uppgiften att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp med hela krigsorganisationen Försvarsmakten bör enligt regeringen fortsatt markera närvaro i Östersjön, inklusive på och kring Gotland i syfte att värna svenska intressen. Sverige har en möjlighet och ett ansvar att påverka utvecklingen i Östersjöområdet.

Att stärka krigsförbandens krigsduglighet är grunden för regeringens överväganden när det gäller Försvarsmaktens personalförsörjning och var skälet till att regeringen tillsatte en utredning om en långsiktigt hållbar personalförsörjning av det militära försvaret (dir. 2015:98). Betänkandet kommer att remitteras och beredas i Regeringskansliet. Regeringen redovisar en avsikt att särskilt följa rekryteringen till krigsförbanden, hur den nya militära grundutbildningen genomförs, officersförsörjningen, krigsplaceringen av personal samt myndighetens arbete med repetitionsutbildning. Dessutom lägger regeringen särskild vikt vid att Försvarsmakten fortsätter att verka för att andelen kvinnor i myndigheten ska öka på alla nivåer. För att stärka och utveckla veteran- och anhörigstödet ska Försvarsmakten senast den 1 juli 2017 inrätta ett särskilt veterancentrum inom myndigheten.

Mot bakgrund av den försämrade säkerhetspolitiska situationen i vårt närområde anser regeringen att Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten bör fördjupas. Sverige är militärt alliansfritt och Sveriges internationella försvarssamarbeten begränsas ytterst av att vi inte åtar oss försvarsförplikelser. Sverige är medlem i FN:s säkerhetsråd under 2017 och 2018. Under 2017 bör Sverige fortsatt bidra till FN och till EU:s krishanteringsinsatser. I enlighet med inriktningspropositionen fortsätter samarbete med Nato inom ramen för ett differentierat partnerskap. Den säkerhetspolitiska utvecklingen i närområdet stärker även fortsättningsvis behovet av ett fördjupat nordiskt samarbete för att bidra till en stabiliserande tröskeleffekt i närområdet. Regeringen framhåller att det fördjupade samarbetet med Finland är alljämt av särskild vikt. Under 2017 kommer samarbetet

med Finland att fördjupas ytterligare inom alla stridskrafter. Genom att delta i internationella krishanteringsinsatser bidrar Sverige till fred, stabilitet, hävdande av internationell rätt och respekt för mänskliga rättigheter, främjande av jämställdhet och till att motverka hot från stater och icke-statliga aktörer mot svensk och internationell säkerhet. Det är också ett sätt att visa solidaritet och fördjupa samarbetet med länder och organisationer som är viktiga för säkerheten i vårt närområde. Internationella insatser bör genomföras med Försvarsmaktens ordinarie krigsförband eller delar av krigsförband.

I budgetpropositionen understryker regeringen att Försvarsmakten ska upprätthålla förmåga att hävda territoriell integritet enligt beslutade tillgänglighets- och beredskapskrav. Verksamheten ska anpassas till det rådande omvärldsläget och den militära övningsverksamheten. Svenskt sjöterritorium och luftrum ska övervakas kontinuerligt och incidentberedskap ska upprätthållas. Försvarsmakten ska dessutom bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov inom ramen för befintliga förmågor och resurser. Stödet till polisen med medeltung helikopterkapacitet förlängs, och regeringens avsikt är att stödet ska bli en ordinarie uppgift för Försvarsmakten.

Regeringen föreslår bl.a. utifrån Ekonomistyrningsverkets förslag (ESV 2015:47) och Försvarsmaktens budgetunderlag en förändrad anslagsstruktur för Försvarsmakten. Anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar avvecklas. Medlen tillförs anslagen 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap och 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar. Regeringens bedömning är att den förändrade anslagsstrukturen renodlar anslagen, förbättrar den ekonomiska styrningen inom försvarsrådet samt ger förutsättningar för en effektivare materielförsörjning av krigsförbanden. När det gäller materielförsörjning avser regeringen att behandla frågan om långräckviddiga bekämpningssystem inför nästa försvarsinriktningsperiod. Detta mot bakgrund av att riksdagen har tillkännagivit att tillgången till långräckviddiga bekämpningssystem är så betydelsefull att det bör vara en prioriterad fråga under kommande mandatperioder (bet. 2015/16:F6U3, rskr. 2015/16:49).

När det gäller investeringsplaner för att såväl vidmakthålla som att anskaffa försvarsmateriel lämnar regeringen förslag till inriktning för perioden 2017–2028. Strukturen bygger på Investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15) och utgår från ett planerat materielbehov och investeringsbehov i enlighet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109). Beloppen per område är regeringens bedömning av investeringarnas omfattning för perioden.

Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023–28	Summa 2017–28
Vidmakthållande av befintliga investeringar anslaget 1:1										
Arméstridskrafter	784	834	552	699	890	830	816	744	5 151	9 682
Marinstridskrafter	861	1 030	902	997	737	900	720	688	4 660	9 604
Flygstridskrafter	2 676	2 163	2 155	1 994	1 829	2 023	2 090	2 145	12 865	25 101
Operativ ledning	1 469	1 380	1 105	1 246	1 086	1 161	1 227	1 246	7 415	14 486
Logistik	988	880	850	708	1 115	836	903	858	4 194	9 464
Stödfunktioner	–21	1 397	1 281	1 151	1 252	1 350	1 344	1 419	8 315	16 112
Summa utgifter för vidmakthållande	6 757	7 684	6 845	6 795	6 909	7 100	7 100	7 100	42 600	84 449
Varav projektrelaterade myndighetskostnader (FMV)	916	916	931	935	952	978	978	978	5 868	11 620
Varav investeringar i anläggningstillgångar	1 193	1 146	1 570	801	753	774	774	774	4 644	10 091
Finansiering										
Anslag	6 757	7 684	6 845	6 795	6 909	7 100	7 100	7 100	42 600	84 449
Summa finansiering	6 757	7 684	6 845	6 795	6 909	7 100	7 100	7 100	42 600	84 449

Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel*Miljoner kronor*

	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023–28	Summa 2017–28
Anskaffning och utveckling av nya investeringar anslaget 1:3										
Arméstridskrafter	1 788	1 146	2 153	1 796	2 506	2 670	2 923	2 832	16 733	31 613
Marinstridskrafter	1 711	1 674	2 004	2 734	2 053	1 206	2 040	2 699	13 400	26 136
Flygstridskrafter	4 852	3 910	4 040	3 838	5 279	6 362	5 891	5 329	29 806	60 545
Operativ ledning	1 186	1 048	1 179	1 250	1 021	1 223	1 187	1 188	10 239	17 287
Logistik	251	257	336	224	109	308	35	171	1 118	2 301
Stödfunktioner	56	198	679	830	1 239	1 287	980	837	7 049	12 901
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	9 844	8 233	10 391	10 672	12 207	13 056	13 056	13 056	78 345	150 783
Varav projektrelaterade myndighetskostnader (FMV)	613	613	623	631	642	657	657	657	3 942	7 809
Varav investeringar i anläggningstillgångar	7 777	6 615	8 206	8 433	9 228	10 293	10 293	10 293	61 758	118 504
Finansiering										
Anslag	9 844	8 233	10 391	10 672	12 207	13 056	13 056	13 056	78 345	150 783
Summa finansiering	9 844	8 233	10 391	10 672	12 207	13 056	13 056	13 056	78 345	150 783

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 32 533 082 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för att utveckla försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder för att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla ett minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget används även för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till veteran- och anhörigorganisationer. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten finansieras från detta anslag. Anslaget får även användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 132 851 000 kronor.

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdag och regering. Dessutom får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. Athena-mekanismen. Anslaget får även användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Regeringen föreslår ett anslag på 10 369 356 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder som rör anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra den tekniska förmågan eller prestandan inklusive att förlänga livstiden. Dessutom får anslaget användas för att finansiera förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka det minsta beståndet av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materiel-försörjningen samt forskning och utveckling.

1:4 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 586 542 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får dessutom finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid Flygvapnets luftstrids-simuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i Europeiska försvarsbyrån (EDA).

1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 10 499 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som enligt förordningen (2000:131) om försvarsunderrättelseverksamhet bedriver sådan verksamhet, samt att i enlighet med lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Regeringen föreslår ett anslag på 24 522 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera lämplighetsundersökningar av totalförsvarspliktiga, centralredovisning av totalförsvarets personal, registerföring över krigsplacerad personal samt enskilda ärenden inom området. Dessutom får anslaget användas till att finansiera Totalförsvarets rekryteringsmyndighets verksamhet med att ge myndigheter och andra med bemanningsansvar inom totalförsvaret stöd och service när det gäller bemanning.

1:7 Officersutbildning m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 211 961 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet vid Försvarshögskolan. Dessutom får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PPF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 979 689 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera signalspaning och informationssäkerhetsverksamhet m.m. som Försvarets radioanstalt bedriver och kapitalkostnaden för den teknikutveckling som behövs för dessa verksamheter. Anslaget får även användas för Försvarets radioanstalts bidrag till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld samt för att

myndigheten ska kunna lämna stöd vid fredsfrämjande internationell verksamhet.

1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 176 045 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning avseende skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 6 051 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 89 678 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Försvarets materielverks tillhandahållande av resurser inom materiel- och logistikförsörjning för stöd till regeringen. Anslaget får även användas för att finansiera verksamhet avseende överlåtelse och upplåtelse av materiel, exportstöd inom försvarsområdet samt avvecklingskostnader m.m. till följd av avvecklingen av Försvarexportmyndigheten. Anslaget får vidare användas för, inom ovan nämnda område, Försvarets materielverks förvaltningskostnader. Anslaget får likaså användas till Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 8 000 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Samhällets krisberedskap

Resultat

När det gäller förmågan att förebygga olyckor och kriser redovisar regeringen att det under 2015 har bedrivits ett förebyggande arbete för att uppfylla målen för krisberedskapen, målen för det civila försvaret samt målet för arbetet med skydd mot olyckor. Regeringens bedömning är att målen delvis har uppnåtts. I budgetpropositionen anges att arbetet har handlat om att förbättra skyddet mot olyckor och att stärka krisberedskapen inom olika områden, t.ex. förebyggande åtgärder avseende bränder, hantering av farliga ämnen, förbättringar av informationssäkerheten och att återuppta planering för civilt försvar. Analyserna utifrån MSB:s nationella risk- och förmågebedömning visar bl.a. på utvecklingsbehov vad gäller förmågan att förebygga och hantera störningar i el- och dricksvattenförsörjningen.

Regeringen anser att MSB:s stöd inom naturolycksområdet har bidragit positivt till det förebyggande arbetet och att de ekonomiska bidrag som myndigheten fördelat till kommuner för förebyggande åtgärder har bidragit till att minska konsekvenserna när händelser inträffat.

När det gäller en säkrare hantering av farliga ämnen och kärnenergiberedskap utgör den gemensamma strategin för samverkan och samordning av arbetet med s.k. CBRNE (kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och explosiva ämnen) en viktig utgångspunkt för att förebygga olyckor. Det nationella samarbetet som bedrivs på myndighetsnivå är grundläggande för att behålla en god nivå. Regeringen bedömer att de förbättringsförslag som redovisats gällande arbetet med kärnenergiberedskap utgör en god grund för att utveckla den nationella beredskapen.

Vidare har MSB genom sin verksamhet i samverkan med berörda aktörer bidragit till att informations- och cybersäkerheten i samhället har förbättrats, bl.a. som en följd av arbetet med den nationella handlingsplanen för samhällets informationssäkerhet. Regeringen anser dock att det krävs ett fortsatt arbete för att stärka informationssäkerheten i samhället och att MSB där har en viktig samordnande roll. För aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet kommer genomförandet av EU:s direktiv om nät- och informationssäkerhet (NIS-direktivet) att innebära höjda krav på en god informationssäkerhet, vilket i sin tur gynnar hela samhället.

Utifrån uppdraget att återuppta planeringen för det civila försvaret lämnade MSB och Försvarsmakten i juni 2016 en första redovisning av hur planeringsarbetet fortskrider och vilka resultat som hittills uppnåtts. Regeringen bedömer att den kunskapshöjande verksamhet som bedrivits på området civilt försvar under 2015 har bidragit till att skapa en ökad förståelse inför det fortsatta planeringsarbetet. Fokus har varit på utbildningsinsatser, projektarbeten och erfarenhetsutbyten.

Vad beträffar samarbetet inom EU bedömer regeringen att det svenska bidraget till den europeiska insatskapaciteten vid nödsituationer har medverkat till att stärka EU:s samlade förmåga att kunna bidra till insatser och stöd genom

unionens s.k. civilskyddsmekanism. Regeringen anser att det svenska civila beredskapssamarbetet med Nato har bidragit till att stärka det svenska arbetet med att återuppta planeringen för det civila försvaret.

När det gäller förmågan att hantera olyckor och kriser bedömer regeringen att målen delvis har uppnåtts. Många svenska insatser har genomförts både i Sverige och internationellt under året för att ta hand om konsekvenserna av en olycka eller en kris. Insatser har gjorts för att rädda liv och miljö samt bekämpa olika slags brott för att skänka trygghet till människor på flykt.

Kommunernas verksamhet för räddningstjänst är av grundläggande betydelse för människors säkerhet och trygghet. Att många kommuner inte kan upprätthålla sin beslutade beredskap för räddningstjänst är därför allvarligt. Arbetet genom olika räddningstjänstforum har bidragit till en effektivare räddningstjänst genom att samverkan och samordning har stärkts. Regeringen anser dock att samverkan mellan berörda aktörer inte är tillräcklig utan måste stärkas ytterligare. Vad gäller räddningstjänstens personalsammansättning anser regeringen att den i högre grad bör spegla hur samhället ser ut. Det bör bidra till att höja den samlade kompetensen och kvaliteten i stort inom den verksamheten.

Alarmeringstjänsten är en samhällsviktig verksamhet som har stor betydelse för såväl nödställda personer som samhällets skydd mot olyckor och vår krisberedskap. Regeringen ser allvarligt på att svarstiderna för nödnumret 112 inte uppfyllts och följer noggrant utvecklingen inom området.

Anslutningen till kommunikationssystemet Rakel fortsätter att öka. Vid utgången av 2015 uppgick antalet abonnemang till 61 717, varav 3 228 tillkom under året. Under 2015 tog Teracom över drift, underhåll och kundstöd av systemet. Rakel har en ekonomisk stabilitet efter 2015, när stödfinansieringen av driften genom anslag upphörde.

En god övningsverksamhet bidrar till arbetet att uppfylla målen för samhällets krisberedskap. Den stora samverkansövningen som sedan tidigare var planerad att genomföras hösten 2016 var MSB och Länsstyrelsen i Västra Götalands län tvungna att ställa in på grund av flyktingsituationen. Det är dock viktigt att fortsätta med planering och genomförande av övningar framöver för att stärka förmågan att hantera de olyckor och kriser som uppstår.

Bland annat till följd av flera allvarliga konflikter i omvärlden blev antalet asylsökande i Sverige fler än någonsin under 2015. Under året sökte 163 000 människor asyl i Sverige, varav drygt 35 000 var ensamkommande barn. Att ta emot ett så stort antal människor under en så kort tid har ställt stora krav på flera aktörer och inneburit påfrestningar för viktiga funktioner i samhället. Regeringens bedömning är att MSB:s stöd, samordningsaktiviteter och lägesbilder har bidragit till att skapa en gemensam bild av situationen och stärkt den samordnade hanteringen, vilket i sin tur bidragit till en effektivare användning av samhällets samlade resurser.

När det gäller MSB:s internationella engagemang bedöms det ha bidragit till en framgångsrik hantering av alla som händelser inträffade. Antalet insatser som MSB genomförde samtidigt är den högsta någonsin. Regeringen

ser positivt på MSB:s internationella engagemang, men anser att det är viktigt att myndigheten fortsätter sitt arbete med att öka andelen kvinnor inom insatsverksamheten.

Kustbevakningens personalbrist har under 2015 i en del avseenden påverkat myndighetens förmåga på ett negativt sätt, främst i fråga om den sjöoperativa verksamheten. Vidare har myndighetens deltagande i internationella insatser, särskilt när det gäller snabba sådana, ställt stora krav på myndigheten. Kustbevakningen har därför vidtagit en rad åtgärder för att kunna öka effektiviteten och komma till rätta med vakansläget. Andelen kvinnor i verksamheten har ökat, och rekryteringen av aspiranter visar på en fortsatt positiv trend när det gäller könsfördelningen.

Regeringen bedömer att Kustbevakningen, trots de särskilda verksamhetsförutsättningar som gällt under året, har uppfyllt de uppsatta målen för verksamheten. Regeringen anser att myndigheten har vidtagit de åtgärder som varit nödvändiga för att på ett så effektivt sätt som möjligt kunna upprätthålla den nationella beredskapen när det hastigt har ställts nya och angelägna krav på myndigheten i fråga om omfattande internationell medverkan. Vidare har myndighetens deltagande i regionala miljöräddningstjänstsamarbeten resulterat i en bättre beredskap och större förmåga att i samarbete med andra länder hantera både nationella och internationella incidenter som t.ex. stora oljeutsläpp. Regeringen vill i detta sammanhang lyfta fram Kustbevakningens insatser med storskaliga sjöräddningar i Medelhavet. Kustbevakningens samverkan med andra myndigheter och medverkan i internationella insatser bedöms på ett positivt sätt ha påverkat förmågan att kunna bidra till att rädda liv vid storskaliga händelser till sjöss även i Sverige.

När det gäller den generella utvecklingen av förmågor noterar regeringen att det finns vissa brister på främst den regionala nivån avseende den statliga tillsynen över kommunernas arbete med skydd mot olyckor. Regeringen anser att det begränsar statens möjligheter att i nödvändiga avseenden stödja den kommunala räddningstjänsten.

Regeringen anser också att verksamheten som bedrivs vid Statens haverikommission har bidragit till att nå målen för såväl krisberedskapen som för skydd mot olyckor. Under 2015 har myndigheten i huvudsak uppvisat goda verksamhetsresultat. Det är angeläget att myndigheten fortsätter att effektivisera sin undersökningsverksamhet.

Inriktning

För att öka förmågan att förebygga olyckor och kriser måste Sveriges krisberedskap enligt regeringen ständigt utvecklas för att kunna möta utmaningar som sträcker sig från allvarliga olyckor och händelser till större kriser, t.ex. naturolyckor, oljeutsläpp, störningar i el- och vattenförsörjningen – eller i värsta fall krig. I ett samhälle som hela tiden förändras finns det ett kontinuerligt behov av att skapa förutsättningar att förhindra händelser som

kan få allvarliga konsekvenser. En central utgångspunkt är att samhällsviktiga verksamheter bör vara robusta och ha en reservkapacitet om något inträffar.

Med anledning av ett förändrat omvärldsläge och en ökad osäkerhet i närområdet prioriterar regeringen arbetet med att skapa en modern och sammanhållen totalförsvarsplanering. Planeringen för totalförsvaret har återupptagits och ska genomföras utifrån de anvisningar regeringen har beslutat. Det är angeläget att den påbörjade planeringen samordnas mellan det civila och det militära försvaret, liksom att kunskapen om det civila försvaret ökar och att beredskapsåtgärder som behöver vidtas i samverkan med berörda aktörer identifieras. Regeringen vill särskilt betona vikten av att samarbetet med privata aktörer utvecklas inom området. Frivilligperspektivet behöver också beaktas i det fortsatta arbetet.

Att identifiera och möta informationspåverkan är en del av krisberedskapen i fredstid och det civila försvaret vid höjd beredskap. Ansvarsprincipen innebär att alla berörda aktörer bör ansvara för att identifiera och möta informationspåverkan inom sina respektive ansvarsområden. MSB ska bidra till att utveckla och stödja berörda aktörers beredskap mot informationspåverkan genom framför allt kunskapsspridning, stöd till samverkan och samordning av kriskommunikation.

Kommunernas förebyggande verksamhet och räddningstjänstverksamhet har en grundläggande betydelse för människors säkerhet och trygghet. Regeringen anser att statens stöd till kommunerna inom området skydd mot olyckor behöver förstärkas och utvecklas för att säkerställa en hög kvalitet i hela landet. Vidare behöver den statliga tillsynen över kommunernas verksamhet utvecklas och förtydligas för att säkerställa ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot olyckor, med hänsyn till lokala förhållanden.

Det förändrade omvärldsläget gör att samhällets behov av informations- och cybersäkerhet har ökat påtagligt. Regeringen avser därför att utarbeta en nationell strategi som omhändertar olika perspektiv för att kunna identifiera och möta utmaningar i fråga om samhällets informations- och cybersäkerhet. Det är också av central betydelse att genomföra EU-direktivet om åtgärder för en hög gemensam nivå av säkerhet i nätverk och informationssystem, det s.k. NIS-direktivet.

Regeringen understryker vidare att en av många utmaningar som samhället står inför är konsekvenserna av ett förändrat klimat. Alla aktörer måste vidta förebyggande åtgärder inom sina ansvarsområden för att förhindra eller minska konsekvenserna av naturolyckor. För att möjliggöra att fler åtgärder vidtas genomför regeringen en omfattande satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. Genom satsningen kommer fler kommuner att kunna få bidrag för genomförandet av förebyggande åtgärder. Regeringen anser i sammanhanget att det i arbetet med att bygga ett klimatsäkert och hållbart samhälle behövs ett helhetsperspektiv på arbete med olycks- och krisberedskap, hantering av olyckor och allvarliga störningar samt fysisk planering och byggande.

I enlighet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109) stärker ett utvecklat Natosamarbete krisberedskapen. För svenskt vidkommande innebär samarbetet en god möjlighet att utveckla såväl den svenska krisberedskapen som vårt totalförsvaret. Regeringen konstaterar att det är viktigt att samarbetet är konkret och eftersträvar tydliga resultat. MSB har uppgiften att samordna arbetet mellan berörda myndigheter.

Regeringen betonar vidare behovet av en ökad förmåga att hantera olyckor och kriser. Regeringen lägger därför stor vikt vid att SOS Alarm som central aktör, i enlighet med alarmeringsavtalet mellan staten och bolaget, kan uppfylla de effektivitets- och kvalitetskrav som har fastställts för verksamheten. Anslaget för SOS Alarms verksamhet tillförs därför ytterligare medel för 2017. Regeringen anser att samhällets alarmeringstjänst behöver bli bättre samordnad så att hjälpinsatserna vid nödsituationer blir effektivare. Dagens system har en del brister, bl.a. är samordningen på området frivillig och bygger på samförståndslösningar. Därför beslutade regeringen i november 2015 om kommittédirektivet En samordnad alarmeringstjänst (dir. 2015:113). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2017.

Vid omfattande räddningsinsatser behöver kommunerna och övriga hjälporgan samverka med varandra i större utsträckning än i dag, för att möjliggöra effektiva och samordnade insatser. Dessutom finns det skäl att överväga hur räddningsledningen vid omfattande räddningsinsatser kan förbättras. Mot denna bakgrund och med anledning av riksdagens tillkännagivande om räddningstjänstens deltidsbrandkår (2015/16:F6U7, rskr. 2015/16:173) avser regeringen att besluta om kommittédirektiv till en särskild utredare om att i vissa avseenden se över den kommunala räddningstjänsten. Utredningen planeras ha ett särskilt fokus på deltidsanställda brandmän.

Regeringen betonar också vikten av ett aktivt, internationellt samarbete inom krisberedskapsområdet. Sverige bör delta i det förebyggande arbetet och vid hantering av kriser och katastrofer som sker inom eller utanför EU:s gränser, t.ex. inom ramen för EU:s civilskyddssamarbete.

Vad gäller tillsynen av Sevesoanläggningar, dvs. verksamheter som omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, anser regeringen att det är viktigt att länsstyrelserna fortsätter att vidareutveckla sitt tillsynsarbete för att kunna uppfylla de krav som ställs i den s.k. Sevesolagstiftningen.

Det starka svenska engagemanget i frågor som rör gränskontroll och räddningsinsatser, såväl nationellt som internationellt, är prioriterat. Regeringen anser att Kustbevakningen ska fortsätta sin samverkan med Polismyndigheten och den nyinrättade byrån för europeisk gräns- och kustbevakning (tidigare Frontex) inom detta område. Kustbevakningen ska även vidareutveckla verksamheten och samarbetet med Polismyndigheten, Tullverket och andra berörda myndigheter för att bekämpa brott till sjöss, organiserad brottslighet och terrorism. Det finns samordningsfördelar och effektivitetsvinster med en sådan utveckling. Samma bedömning görs i fråga om myndighetens övervaknings-, kontroll- och tillsynsverksamhet.

Regeringen avser därför att utöka Kustbevakningens möjligheter att kunna leda egna brottsutredningar. Kustbevakningen tillförs ökade anslag och regeringen avser att återkomma med de nödvändiga lagändringar som krävs för att uppnå det önskvärda resultatet.

Aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar har i sin verksamhet ett ökat behov av mobila bredbandslösningar. Den säkerhetspolitiska utvecklingen gör det dessutom alltmer angeläget att aktörerna kan kommunicera och utbyta information effektivt och säkert med varandra. Utöver detta är det även angeläget med en bättre mobiltäckning och bredbandstillgång i alla delar av Sverige. Så långt som möjligt bör lösningar på detta område förena de relevanta intressena. Regeringskansliet (Justitiedepartementet) har därför beslutat om en utredning som ges i uppdrag att föreslå en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Utredningen innefattar frågor om frekvensutrymme i 700 MHz-bandet, i andra frekvensband eller på andra sätt. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2017.

Grunden för krisberedskapen är ansvarsprincipen, dvs. den som har ett ansvar för en verksamhet under normala förhållanden har även motsvarande ansvar under krissituationer. Samverkan och handling är viktiga komponenter i ansvarsprincipen. MSB har utifrån erfarenheterna av skogsbranden i Västmanland 2014 framfört att styrningen mot samverkan och handling behöver förtydligas. Regeringen delar denna uppfattning och betonar vikten av att de aktörer som berörs av en kris samverkar med varandra för att säkerställa en god samordning och ett effektivt resursutnyttjande.

När det gäller beredskapsinvesteringar föreslår regeringen att riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2017–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Prognos 2016	Budget 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019	Beräknat 2020
Rakelverksamheten	74	250	300	200	200	150
Beredskapstillgångar	36	51	23	20	20	20
Summa investeringar	110	301	323	220	220	170
Varav investeringar i anläggningstillgångar	110	301	323	220	220	170
Anslag 2:4						
Krisberedskap	28	41	13	10	10	10
Lån i Riksgäldskontoret	82	260	310	210	210	160
Summa finansiering	110	301	323	220	220	170

2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 117 441 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Kustbevakningens verksamhet att utföra sjöövervakning och annan kontroll- och tillsynsverksamhet samt räddningstjänst till sjöss. Anslaget får även användas till Kustbevakningens kostnader för samordning av de civila behoven av sjöövervakning och sjöinformation.

2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Regeringen föreslår ett anslag på 74 850 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvämningsrisker.

2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 21 080 000 kronor.

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för kostnader i ett initialt skede för räddningstjänstinsatser som lämnats efter förfrågan genom den s.k. civilskyddsmekanismen inom EU. Den aktör som begärt hjälpen betalar motsvarande belopp till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

2:4 Krisberedskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 121 857 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret.

2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Regeringen föreslår ett anslag på 239 171 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 062 445 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningskostnader. Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF.

Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia.

Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

2:7 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 45 390 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för deras verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Strålsäkerhet

Resultat och inriktning

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2017 att inga allvarliga tillbud eller haverier har inträffat vid kärntekniska anläggningar i Sverige under 2015. Vid de kärntekniska anläggningarna arbetar tillståndshavarna kontinuerligt med optimering av strålskyddet och att begränsa doserna som arbetstagare utsätts för. Inga dosgränser har överskridits vid de svenska kärnkraftverken under de senaste tio åren och det finns goda förutsättningar för att doserna som arbetstagare såväl som allmänheten utsätts för kommer att minska ytterligare i framtiden.

MSB har tillsammans med Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) och berörda länsstyrelser på regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till nationell beredskapsplan för hanterandet av en kärnteknisk olycka samt en ny handlingsplan för förbättringar inom beredskapen för radiologiska och nukleära händelser. Regeringen bedömer att de förbättringsförslag som redovisats gällande arbetet med kärnenergi beredskap utgör en god grund för utvecklingen av den nationella beredskapen.

Ägarna till de svenska kärnkraftsreaktorerna har meddelat att fyra reaktorer kommer att stängas före 2020, vilket är tidigare än vad som hittills varit planen. Detta innebär att Sverige nu går in i en omfattande avveckling av reaktorer, vilket ger nya förutsättningar för tillsynen. Regeringen anför att det är viktigt att driva på strålskyddsarbetet vid de kärntekniska anläggningarna mot bakgrund av de förändringar som nedläggningen av reaktorer innebär. SSM:s tillsynsarbete och möjlighet att ställa krav är här centralt.

Den avveckling av flera reaktorer som ägarna beslutat om kan på sikt påverka finansieringen av SSM:s verksamhet. Stora delar av verksamheten finansieras i dag via avgifter från kärnkraftsindustrin. Avvecklingen kommer sannolikt även att påverka kärnavfallsavgifterna. Framtida kostnader behöver då täckas upp av de reaktorer som fortfarande kommer att vara i drift.

Regeringen anger vidare att den överenskommelse om energipolitiken som gjordes den 10 juni 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna bl.a. innebär att principerna från proposition 2008/09:163 En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi kvarstår. För kärnkraften gäller även att effektskatten avvecklas stegvis, Kärnavfallsfondens placeringsmöjligheter utökas och behovet av att ändra den antagna driftstiden som ligger till grund för beräkningen av kärnavfallsavgifter utreds. När det gäller driftstiden har SSM fått i uppdrag att utreda detta i nära dialog med Riksgäldskontoret. Frågan om utökade placeringsmöjligheter för Kärnavfallsfonden bereds för närvarande i Regeringskansliet. Vidare ska ersättningsansvaret vid radiologiska olyckor utökas till ett belopp på 1 200 miljoner euro.

3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 384 457 000 kronor.

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICRP).

Elsäkerhet

Resultat och inriktning

Regeringen bedömer att elsäkerheten i Sverige i grunden är god men att det finns utrymme för förbättringar. Elsäkerhetsverkets arbete speglas av nya regler och EU-direktiv på området, och tillsynen utgör en stor del av myndighetens verksamhet. Under 2015 och våren 2016 beslutade regeringen om flera ändringar i lag och förordningar med anledning av nya EU-direktiv och nya regler för elbehörighet. Riksdagens beslut om propositionen *Elsäkerhet* (prop. 2015/16:163, bet. 2015/16:FöU12, rskr. 2015/16:265) innebär ett en elsäkerhetslag införs där nya bestämmelser om elinstallationsarbete ingår tillsammans med de nuvarande bestämmelserna om elsäkerhet i 9 kap. ellagen (1997:857) och bestämmelserna om skadestånd i 10 kap. 1–8 §§ ellagen. De nya bestämmelserna innebär i huvudsak att alla företag som utför elinstallationsarbete ska ha en auktoriserad elinstallatör och att företag som utför elinstallationsarbete på någon annans anläggning måste anmäla sin verksamhet till tillsynsmyndigheten. Företagen måste också ha ett egenkontrollprogram som säkerställer att arbetet utförs på rätt sätt och av personer med rätt kompetens. Tillsynsmyndigheten beslutar om auktorisation för elinstallatörer efter ansökan. Det är enbart auktoriserade elinstallatörer och personer som omfattas av ett företags egenkontrollprogram som får utföra elinstallationsarbete med vissa specificerade undantag. Propositionen innehåller också ett förslag till ändring i lagen (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse. Genom ändringen tydliggörs ansvaret för tillsyn över elsäkerhet i hotell- och pensionatsrörelser. Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2017.

I det omarbetade direktivet om elektromagnetisk kompatibilitet (prop. 2015/16:116, bet. 2015/16:FöU9, rskr. 2015/16:199) föreslogs vissa ändringar i lagen (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet. Ändringarna innebär att svensk lag om elektromagnetisk kompatibilitet anpassas till EU:s omarbetade regler på området. Lagändringarna innebar att regeringen får rätt att bestämma regler om sanktionsavgifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också rätt att besluta om regler för skadeförebyggande arbete och åtgärder när en utrustning inte uppfyller de krav som gäller. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juni 2016.

För att säkerställa att svensk rätt uppfyller de krav som ställs om tillhandahållande av elektrisk utrustning, samt om utrustning och skyddssystem som är avsedda för användning i potentiellt explosiva atmosfärer, har ändringar gjorts i förordningen (1993:1068) om elektrisk materiel. Ändringarna innebär i huvudsak att Elsäkerhetsverket får meddela föreskrifter om ekonomiska aktörers skyldigheter och att Elsäkerhetsverkets uppgifter som marknadskontrollmyndighet tydliggörs. Ändringarna började gälla den 1 maj 2016.

Regeringen har genom en ändring i förordningen (1995:1296) om vissa avgifter på elområdet beslutat om en höjning av elsäkerhetsavgiften. Änd-

ringen trädde i kraft den 1 januari 2016 och möjliggjorde en höjning av Elsäkerhetsverkets anslag, vilket också genomfördes i och med riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:116). Nivåjusteringen bedöms skapa förutsättningar för att genomföra reformeringen av behörighetssystemet i linje med propositionen Elsäkerhet (prop. 2015/16:163, bet. 2015/16:FöU12, rskr. 2015/16:265).

För närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att se över befintliga avgifter på elområdet. Översynen omfattar både avgifternas nivå och hur de ska administreras i framtiden. Avsikten är att Elsäkerhetsverkets verksamhet i huvudsak ska finansieras genom statens intäkter av elsäkerhetsavgiften. Denna avgift har varit oförändrad under de senaste 20 åren, samtidigt som myndighetens kostnader ökat bl.a. som en följd av den allmänna pris- och löneutvecklingen. Regeringen avser enligt budgetpropositionen att återkomma i dessa frågor.

Vad beträffar standardiseringsverksamheten har Elsäkerhetsverket fortsatt att delta och att driva frågor inom den nationella och internationella standardiseringen genom att både medverka i tekniska kommittéer och ha funktionärer i de tekniska kommittéer som har störst betydelse för myndighetens uppdrag. Arbetet har bl.a. omfattat elbilar, laddinfrastruktur för elbilar och solcellsanläggningar.

Elsäkerhetsverket fick i regleringsbrevet för 2015 uppdrag att utreda informationsbehovet i fråga om kraven på elsäkerhet vid solcellsanläggningar och vilka standarder som gäller. Elsäkerhetsverkets rapport Informationsbehov och elsäkerhetskrav rörande solcellsanläggningar (15EV519) ger en bred bild av hur en solcellsanläggning fungerar och vad som är viktigt att uppmärksamma för att undvika risker av olika slag. Rapporten blir utgångspunkt för kommande arbete och informationsinsatser.

Regeringen menar att den tillsyn som Elsäkerhetsverket utövar ger myndigheten en god inblick i den elsäkerhetsmässiga statusen i samhället och att behovet av information och marknadskontroll även fortsättningsvis kommer att vara stort.

4:1 Elsäkerhetsverket

Regeringen föreslår ett anslag på 59 397 000 kronor.

Anslaget får användas för Elsäkerhetsverkets förvaltningskostnader.

Motionerna

I motion 2016/17:3203 av Hans Wallmark m.fl. (M) föreslår motionärerna att riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Moderaternas förslag i bilaga 2 (yrkande 1). Motionärerna anser att det stadigt försämrade säkerhetsläget i Sveriges närområde gör att vårt försvar måste förstärkas. De ser att försvarsuppgörelsen och de resursförstärkningar som uppgörelsen innebär är ett första viktigt steg mot en förstärkt svensk försvarsförmåga. Utöver det som innefattas av

försvarsuppgörelsen föreslår de satsningar på civilt försvar (yrkande 4) och på forskning och psykologiskt försvar. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen ställer sig bakom en ändring av anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor (yrkande 3). Anledningen är att motionärerna ser ett behov av att även inkludera åtgärder för att hantera vattenbrist och torka. De senaste åren har södra Sverige drabbats hårt av både vattenbrist och torka vilka har inneburit en stor påfrestning. Genom att utöka anslagsändamålen kan anslaget användas bredare än vad som är fallet i dag och även finansiera klimatrelaterade åtgärder som syftar till att hantera torka och vattenbrist. När det gäller satsningen på bibehållen forskningskompetens och en utredning av det psykologiska försvaret finansieras denna genom att 30 miljoner kronor tas från regeringens förstärkning av anslaget 2:2. Motionärerna föreslår att FOI ska få uppdraget att utreda det psykologiska försvaret (yrkande 2). Även i motion 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkas att riksdagen ställer sig bakom möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet efter att frågan utretts av FOI (yrkande 2). I den sistnämnda motionen framhåller motionärerna dessutom vikten av att Försvarsmakten har tillgång till modern och relevant materiel som ger försvaret en god förmåga att hävda sig mot en kvalificerad motståndare (yrkande 21). I ljuset av den ökade oron i Sveriges närområde och det faktum att incidenter i Östersjöregionen numera tillhör vardagen anser motionärerna att Sverige behöver öka sin tröskelförmåga. De anser därför att det är viktigt att förslagen att anskaffa fler JAS Gripen E och ytterligare en ny ubåt blir verklighet samt att förmågan till långräckviddig bekämpning stärks.

I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslår motionärerna att riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Sverigedemokraternas förslag i bilaga 2 (yrkande 1). De yrkar även att riksdagen ställer sig bakom att bemyndiga regeringen att kunna utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 50 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (yrkande 78). Motionärerna aviserar höjda anslag för att upprusta det svenska försvaret till ett starkt nationellt försvar. De menar att den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna har enats om att stärka försvaret med sammanlagt 10,2 miljarder kronor under fem år, vilket är alldeles för lite. Innan en utbyggnad av försvarets förmåga kan bli möjlig måste de befintliga underskotten elimineras enligt motionärerna som lyfter fram att det finns ett underskott om 50 miljarder kronor i den tioåriga investeringsplanen. Utöver att täcka dessa underskott satsar motionärerna ytterligare på materiel för att Försvarsmakten ska kunna göra nödvändiga offensiva satsningar och investeringsbudgeten ska kunna höjas rejält. När det gäller materielförsörjning understryker motionärerna särskilt vikten av att anskaffa granatkastare, pansarvärnsrobotar och brolägningsförmåga till hemvärnet samt att planera anskaffning av raketartilleri, attackhelikoptrar, fem vardera av Visbykorvetter och u-båtar av

modell A26, uppgradering av Torped 45 och återintegrering av taktiskt radiosystem Taras (yrkandena 51–55). Vidare anser de att Försvarsexportmyndigheten (FXM) ska återupprättas (yrkande 30) och att Försvarets materielverk bör tilldelas medel för egen utveckling (yrkande 28). När det gäller myndighetsstruktur i övrigt anför motionärerna att MSB bör läggas ned och verksamheten föras över till FOI, att en ny civilförsvarsmyndighet bör inrättas under en civilbefälhavare, att en egen myndighet för psykologiskt försvar måste upprättas samt att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet (yrkandena 24, 65, 66, 70).

Motionärerna föreslår vidare att anslaget för internationella fredsoperationer inte ska belasta utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (yrkande 21). Därför anvisar de inga medel inom anslaget 1:2. Motionärerna föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlandsstyrkan ska ha en mindre summa tillgänglig för att hjälpa lokalbefolkningen och tillkännager detta för regeringen (yrkande 23). Även i 2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD) anförs att extra medel bör tillskjutas Försvarsmakten som kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser (yrkande 6).

I motion 2016/17:3412 av Daniel Bäckström m.fl. (C) anför motionärerna att det nya säkerhetspolitiska läget ställer skärpta krav på den svenska försvarsförmågan och att oroligheterna kryper närmare. Motionärerna föreslår därmed att riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Centerpartiets förslag i bilaga 2. I sitt förslag föreslår motionärerna att anslaget 2:1 Kustbevakningen minskas med 5 miljoner kronor 2017 och 10 miljoner kronor per år fr.o.m. 2018 till följd av att regeringens förslag om att Kustbevakningen ska överta vissa uppgifter från sjöpolisen bör avslås. Anslaget 1:1 inom utgiftsområde 4 ökar med motsvarande belopp.

I motion 2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L) anför motionärerna att säkerheten i vårt närområde, i synnerhet i Östersjöområdet, har försämrats kraftigt. Svensk försvarspolitik måste därför ställas om och den nationella dimensionen måste prioriteras. Försvaret av Sverige måste vara Försvarsmaktens huvuduppgift. Motionärerna understryker därför att försvarsförmågan på flera sätt måste öka för att möta en ny och mer bister verklighet. Motionärerna föreslår att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Liberalernas förslag i bilaga 2 (yrkande 1). Motionärerna bedömer att ytterligare medel behöver tillföras bl.a. förbandsanslaget och anslaget 1:3 för anskaffning av materiel. I motion 2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkar motionärerna att de 24 artilleripjäser som Norge avbeställt ska förbandsättas hos den svenska Försvarsmakten (yrkande 3). Motionärerna yrkar vidare att riksdagen ställer sig bakom att antalet stridsflygplan ska förbli 100 till antalet och att möjligheten till 160 stridsflygplan ska studeras, att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på Gotland, att Sverige bör anskaffa Seahawkhelikoptrar och att nedläggningen

av Försvarexportmyndigheten leder till minskad transparens (yrkandena 4, 5, 6 och 9).

I motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) framhåller motionärerna att Försvarsmaktens förmåga att lösa nationella uppgifter och att försvara Sverige har förbättrats i och med försvarsöverenskommelsen från 2015. De ser dock behov av att ta nästa steg för säkerhetspolitikens utveckling. Säkerhet byggs genom samarbete, och enligt motionärerna har Östersjöregionen dessvärre blivit en region med försämrade relationer och en alltmer eskalerande hotbild. Motionärerna yrkar därför att regeringen skyndsamt inrättar en ny myndighet för psykologiskt försvar. De är även för att utöka anskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem, att tillföra långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning, att införa stridshelikoptrar i organisationen och att vidmakthålla transportflygresurserna (yrkandena 25, 30, 32, 33 och 36). Även i motion 2016/17:3207 yrkar Mikael Oscarsson m.fl. (KD) att en självständig myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret ska skapas (yrkande 5). I samma motion föreslår motionärerna att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Kristdemokraternas förslag i bilaga 2 (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Anslagen för 2016

Utskottet anser att 2017 års budget med de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen har möjliggjort är ett viktigt steg i arbetet med att öka den operativa förmågan hos krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan hos totalförsvaret under innevarande försvarsinriktningsperiod. Utskottet delar regeringens bedömning av omvärldsutvecklingen och av den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim. Utskottet ser Rysslands retorik mot väst och retoriken kring användning av kärnvapen som mycket oroväckande. Med den utgångspunkten ser utskottet behovet av att förstärka Sveriges militära förmåga och våra försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten som avgörande. Att stärka krigsförbandens krigsduglighet bör därför utgöra grunden för regeringens överväganden för såväl personalförsörjning som materielförsörjning. Utskottet välkomnar därför regeringens förändring av anslagsstrukturen i syfte att ge bättre förutsättningar för en effektivare materielförsörjning av krigsförbanden.

Riksdagen har tillkännagivit att regeringen bör förtydliga Försvarsmaktens uppgift att lämna stöd till samhället. I budgetpropositionen har regeringen redovisat hur styrningen på området har förtydligats ytterligare eftersom tillkännagivandet även tog sikte på förbättrad styrning av Försvarsmaktens stöd till samhället vid kriser. Utskottet delar regeringens bedömning att styrningen inom området sammantaget tydliggjorts och att tillkännagivandet kan ses som slutbehandlat.

När det gäller motioner om Försvarsmaktens insatser internationellt står utskottet fast vid den bedömning som gjorts vid tidigare beredningar som rör anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt (bet. 2014/15:F6U11 och 2015/16:F6U1), och därför avstyrker utskottet motionsyrkandena 21, 23 och 24 i motion 2016/17:2899 och yrkande 6 i 2016/17:2871. Även när det gäller förutsättningarna att stödja svensk export inom ramen för Försvarets materielverk med högre kostnadseffektivitet än fallet var med Försvarexportmyndigheten gör utskottet samma bedömning som tidigare och föreslår därför att riksdagen avslår yrkande 30 i motion 2016/17:2899 och yrkande 9 i motion 2016/17:1084.

För att totalförsvarets verksamhet ska kunna bedrivas på ett kostnads- effektivt och ändamålsenligt sätt i övrigt ser inte utskottet några skäl att nu bilda ytterligare myndigheter. Utskottet lägger däremot mycket stor vikt vid att både det civila försvaret och det psykologiska försvaret utvecklas och stärks under inriktningsperioden. Utskottet avser därför att följa denna utveckling inom ramen för de befintliga myndighetsstrukturerna. Därför föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2016/17:2497 (yrkande 36), 2016/17:2899 (yrkandena, 28, 65, 66 och 70), 2016/17:3203 (yrkandena 2 och 4) och 2016/17:3204 (yrkande 2) samt motion 2016/17:3207 (yrkande 5).

Utskottet kan konstatera att anslaget 2:2 med nuvarande anslagsändamål möjliggör ersättning till kommuner för åtgärder med anledning av bl.a. naturolyckor och att det är ansträngt med den nuvarande anslagsnivån. Motionsförslaget om att ta bort de 50 miljoner kronor i förstärkning av anslaget som regeringen har föreslagit och samtidigt utöka anslagsändamålet till att omfatta även åtgärder med anledning av vattenbrist ser inte utskottet som en framkomlig väg. Vattenbrist och torra är ofta ett resultat av ett förändrat klimat och en utveckling som sker över lång tid. Det brukar därför inte räknas som naturolycka enligt det ändamål riksdagen beslutat för anslaget, hur påfrestande det än är för kommunen att bära huvudansvaret för vattenförsörjning. Utskottet välkomnar därför de utredningar som regeringen har tagit initiativ till i fråga om klimatanpassning och dricksvattenförsörjning. Utredningarna ska bl.a. undersöka hur de förebyggande åtgärderna kan finansieras. Utskottet finner inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder i väntan på att utredningarna ska bli färdiga och remissbehandlas och avstyrker därför motion 2016/17:3203 (yrkande 3).

Utskottet vill betona vikten av att myndigheters samlade resurser ska användas så effektivt som möjligt. Utskottet ser därför med viss oro på de brister och nödvändiga förändringar som Riksrevisionen pekat på hos både Försvarsmakten och Försvarets materielverk. Utskottet lägger vikt vid att regeringen följer myndigheternas förbättringsarbete. Utskottet vill även betona resurseffektiviteten i den för 2017 planerade verksamheten inom sjö- och kustövervakningsområdet. Med utgångspunkt i utredningen om Kustbevakningens rättsliga befogenheter (SOU 2008:55) välkomnar utskottet därför en kommande proposition om att utveckla Kustbevakningens rättsliga befogenheter för att på ett mer effektivt sätt kunna ingripa för att bekämpa

brott och upprätthålla ordningen samtidigt som man också fortsättningsvis ska kunna biträda framför allt polisen i sådana sammanhang. Det är viktigt att regeringen avsätter finansiella medel för planerad verksamhet. Då regeringen ännu inte har lämnat propositionen till riksdagen finner utskottet inte skäl att vidta några åtgärder på området i dagsläget, varför motion 2016/17:3412 avstyrks.

När det gäller kommunikationssystemet Rakel välkomnar utskottet att regeringen redovisar en fortsatt ökad anslutning till Rakel och att regeringen därför bedömt att systemet nått en ekonomisk stabilitet efter att stödfinansiering av driften genom anslag upphört.

Då utskottet anser att en välordnad alarmeringstjänst och kommunal räddningstjänst är viktiga förutsättningar för samhällets förmåga att kunna hantera olyckor och kriser välkomnar utskottet de utredningsinitiativ som regeringen har beslutat om på området.

I fråga om strålsäkerheten noterar utskottet regeringens bedömning att avvecklingen av kärnkraftsreaktorer, som ägarna beslutat om, på sikt kan påverka finansieringen av Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet. Utskottet välkomnar regeringens arbete med att se över hur framtida kostnader kan täckas.

Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit en annan anslagsfördelning än regeringen. Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan anser utskottet att riksdagen bör bifalla proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkt 8 och bör avslå förslagen till anslagsfördelning i motionerna 2016/17:3203, 2016/17:3412, 2016/17:2899, 2016/17:3424 och 2016/17:3207 (yrkandena 1 i dessa).

Beställningsbemyndiganden

Utskottet kan konstatera att den ingångna överenskommelsen om försvarspolitikens inriktning mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggör flera nya och viktiga förstärkningar när det gäller anskaffning av försvarsmateriel. Utskottet vill understryka att tillgången till nödvändig materiel är en förutsättning för att utveckla krigsförbandens operativa förmåga. I förra årets budgetbetänkande anförde utskottet att man i likhet med regeringen såg allvarligt på avvikelserna i investeringsplaneringen och välkomnade att regeringen avsåg att följa utvecklingen noggrant när det gäller eventuella operativa konsekvenser. Utskottet utgick vidare från att riksdagen skulle få nödvändig information om såväl operativa som ekonomiska konsekvenser av avvikelserna. I budgetpropositionen för 2017 redovisar regeringen 24 större pågående materielprojekt. För knappt hälften av dessa redovisar regeringen även avvikelser i form av förseningar eller ökade kostnader. När regeringen redovisar eventuella avvikelser i förhållande till ursprungsplaneringen eller faktiska beställningar ger det utskottet en tydlig information av hur ett materielprojekt utvecklas.

Samtidigt som utskottet värdesätter att regeringen tagit flera viktiga steg när det gäller att förbättra riksdagens möjligheter i fråga om att följa upp pågående materielprojekt och att fatta investeringsbeslut på strategisk nivå ser utskottet på de redovisade avvikelserna med viss oro.

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2016 att ett arbete påbörjats för att analysera avvikelserna i investeringsplaneringen. Antalet förseningar fortsatte att vara högt under 2015, även om antalet har minskat sedan 2014. Utskottet bedömer att förseningar och behov av ekonomisk omplanering bidrar till att materieluppfyllnaden av krigsorganisationen är lägre än vad som hade varit önskvärt, vilket även regeringen konstaterat i budgetpropositionen. Problembilden är komplex, och utskottet anser att det finns ett behov av att utveckla kompetenser samt effektivisera processer och rutiner för att minska ledtider och risker i materieförsörjningen. Utskottet välkomnar det faktum att Försvarmakten och Försvarets materielverk vidtagit åtgärder i denna riktning och att regeringen avser att följa myndigheternas fortsatta utvecklingsarbete under de kommande åren. De utmaningar som försvarets stora omsättnings-, nyanskaffnings- och uppgraderingsbehov innebär måste hanteras.

Med utgångspunkten att Försvarmaktens operativa behov ska vara styrande för materieförsörjningen ser utskottet inte skäl att i nuläget förändra materieförsörjningsstrategin och de principer för materieförsörjning som fastställts för att tjäna detta syfte. Samtidigt kan utskottet konstatera att Försvarmakten i sitt underlag till den försvarspolitiska inriktningspropositionen föreslog ett antal prioriterade åtgärder som inte rymdes inom de förstärkta anslagsramar som regeringen föreslagit. Utskottet bedömer därför att en operativ balans även måste säkerställas på längre sikt och att en samlad strategisk avvägning och prioritering för materieförsörjningen fr.o.m. 2021 måste utarbetas. Utskottet ser därför mycket positivt på att regeringen aviserat att en utredning ska tillsättas under 2016 för att se över det samlade långsiktiga materielbehovet.

Regeringens redovisning i propositionen av materieförsörjningen och avvägningarna inom den aviserade planeringsramen gör att utskottet inte anser att det i nuläget krävs ytterligare åtgärder. Utskottet anser därför att riksdagen bör bifalla regeringens förslag till beställningsbemyndiganden och bemyndiga regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som framgår av bilaga 5.

Krediter i Riksgäldskontoret

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens alla förslag till bemyndiganden att för olika ändamål besluta om lån och krediter i Riksgäldskontoret med de begränsningar som regeringen har angett. Utskottet gör ingen annan bedömning än den som gjordes tidigare vid beredningen av 2015 års budget när det gäller den kredit som regeringen föreslagit för

utnyttjande i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden. Därmed föreslår utskottet att proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 4 och 6 bifalls och att yrkande 78 i motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) avslås.

Investeringsplaner

Utskottet delar regeringens bedömning att de nya investeringsplanerna kan förbättra förutsättningarna för en långsiktig strategisk styrning av materieförsörjningen och ser dem som ett viktigt led i regeringens arbete med att förbättra regeringens redovisning till riksdagen.

Utskottet anser att en utgångspunkt för materieförsörjningen måste vara intresset av operativ effekt, kostnadseffektivitet, rationalitet och ekonomisk balans, vilket regeringen också anför i budgetpropositionen när det gäller de väsentliga säkerhetsintressena. Utskottet bedömer att detta gäller materieförsörjningen i stort och noterar att regeringen redovisat att Försvarets materielverks omkostnader motsvarar 15 procent av de fakturerade intäkterna och att dess projektrelaterade myndighetskostnader enligt investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel bedöms uppgå till 931 miljoner kronor. Detta bör jämföras med de 552 miljoner kronorna för att vidmakthålla armétridskrafternas försvarsmateriel eller de 902 miljoner kronorna för att vidmakthålla marinstridskrafternas försvarsmateriel. I fråga om ekonomisk styrning har både regeringen och utskottet under 2016 års budgetprocess beskrivit förslag om att föra upp Försvarets materielverks myndighetskostnader på ett särskilt anslag på statens budget och utskottet välkomnar precis som då regeringens arbete med att förändra processen för investeringar i försvarsmateriel. Utskottet vill samtidigt understryka att behovet av att regeringen fortsätter verka för kostnadseffektivitet och rationalitet kvarstår.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till investeringsplaner för såväl anskaffning som vidmakthållande av försvarsmateriel för 2017–2028 och att riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2017–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps investeringar. Utskottet föreslår att riksdagen bifaller punkterna 2, 3 och 7 i proposition 2015/16:1 utgiftsområde 6 och att riksdagen avslår motionsyrkandena 3–6 i motion 2016/17:1084, yrkandena 25, 30, 32 och 33 i motion 2016/17:2497, yrkandena 51–55 i motion 2016/17:2899, och yrkande 21 i motion 2016/17:3204 med hänvisning till det som utskottet har anför om materielanskaffning under förslaget om beställningsbemyndiganden.

Bemyndigande att upplåta och överlåta viss materiel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. Riksdagen avslår därmed proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkt 5 och bifaller motion 2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Jämför reservation 5 (S, MP, V).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020. Regeringen anförde i inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109) att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Regeringen anförde i samma proposition att exportstödjande verksamhet bör användas som ett medel för att främja en kostnadseffektiv materiel- och logistikförsörjning samt att export också stärker företagets möjligheter att bibehålla en stark, konkurrenskraftig teknologinivå och den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla Försvarsmaktens materielsystem. Sådan export kan också innebära möjligheter till kostnadsdelning och därmed lägre kostnader för Försvarsmakten för vidmakthållande och vidareutveckling.

I denna utveckling mot ökad operativ förmåga i krigsförbanden föreslår regeringen att materiel, som visserligen behövs för statens verksamhet, bör kunna överlåtas eller upplåtas under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för perioden 2016–2020. Upplåtelse eller överlåtelse av sådan materiel som utgör krigsmateriel förutsätter även att ett tillstånd lämnas enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Motionen

I motion 2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L) begär motionärerna att riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga

och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 (yrkande 2).

Bakgrund och tidigare behandling

Regeringen har enligt 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) mandat att överlåta viss materiel. En förutsättning för en sådan överlåtelse är att materielen inte behövs för statens verksamhet.

I budgetbetänkandet för 2016 tog utskottet initiativ till att ge regeringen ett bemyndigande som gick utöver det som följer av budgetlagen. Riksdagen bemyndigade då regeringen att besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits (bet. 2015/16:FöU1, rskr. 2015/16:115). I sitt ställningstagande anförde utskottet att stridsflygdivisionerna ombeväpnas från JAS 39 C/D till JAS 39 E för att öka den operativa förmågan på sikt. Ombeväpningen inleds under försvarsinriktningsperioden, men den första JAS 39 E-divisionen blir operativ först efter periodens slut. Utskottet lade särskild vikt vid tillgänglighet i stridsflygsystemet över tiden och att ett ökat flygtidsuttag medges. Detta var för att bidra till att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen. När utskottet tidigare beredde frågor om exportstöd under föregående ombeväpningsperiod framhöll utskottet att flygstridskrafternas egen ombeväpning innebar att tillgängliga resurser för att genomföra exportstöd för JAS 39 var begränsade (bet. 2001/02:FöU2). Samtidigt framhöll utskottet i likhet med vad regeringen anför i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att exportstödjande verksamhet bör användas som ett medel för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning och därmed bidra till Försvarsmaktens operativa förmåga. Att Gripen-systemet används av fler länder innebär möjligheter till kostnadsdelning och därmed lägre kostnader för Försvarsmakten för vidmakthållande och vidareutveckling. Avtal om upplåtelse av JAS 39 C/D har ingåtts med andra länder i syfte att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning. Eftersom Sverige borde stå fast vid de exportåtaganden som vi har i relation till dessa länder föreslog utskottet att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att under 2016 besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder till vilka JAS 39 C/D har upplåtits.

Utskottet underströk vidare vikten av att den exportstödsverksamhet som staten genomför utgår från en försvars- och säkerhetspolitisk helhetsbedömning som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga. Om andra bemyndiganden i exportstödjande syfte skulle krävas utgick utskottet i sitt ställningstagande från att regeringen skulle redovisa en sådan helhetsbedömning.

När det gäller upplåtelse och överlåtelse av materiel har riksdagen även före det ovannämnda bemyndigandet beslutat om ett bemyndigande till regeringen som inte varit avgränsat till stridsflygsystemet JAS 39. Bemyndigandet medgav att regeringen i exportstödjande eller säkerhetsfrämjande syfte genom

internationellt samarbete fick sälja eller hyra ut försvarsmateriel som inte längre behövdes för Försvarsmaktens operativa förmåga eller som annars kunde avvaras under en begränsad tid. Detta skedde med bifall till proposition 2004/05:5 (punkt 2) och det försvarsbeslut som avsåg perioden 2005–2007 (bet. 2004/05:F6U5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet. I grunden är dock utskottet positivt till att försvarsmateriel som Försvarsmakten anser sig kunna avvara överläts eller upplåts genom export. Intäkterna av en sådan försäljning och de ökade möjligheterna till kostnadsdelning med andra länder kan då användas för att höja Försvarsmaktens operativa förmåga. Det gäller särskilt i fråga om stridsflygförmågan, där ytterligare länder med JAS 39 Gripen kan innebära en betydande ekonomisk avlastning.

Utskottet välkomnar därför att regeringen inför en konkret exportaffär återkommer med en begäran om bemyndigande att försälja materielen. Då kan de närmare konsekvenserna av en export bedömas i ett sammanhang.

Framtida inriktning för utgiftsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

Jämför reservationerna 6 (SD) och 7 (L).

Motionerna

I motion 2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkar motionärerna att försvarsanslaget på sikt bör uppgå till minst 2 procent av BNP (yrkande 2). Motionärerna ser stora säkerhetspolitiska risker i vårt närområde och menar att risken för att en konflikt uppstår i Östersjöområdet om möjligt har ökat sedan 2015. I motionen framhålls att läget är mer kritiskt än på mycket länge, och motionärerna menar att det verkar osannolikt att Sverige kommer att kunna välja att stå utanför. Behovet av ett starkare försvar var uppenbart 2015 och är det fortfarande. I ljuset av utvecklingen i Östersjöområdet anser motionärerna att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP. Liberalerna valde att ställa sig utanför uppgårelsen mellan regeringen och övriga allianspartier och därmed också utanför 2015 års försvarsbeslut. Trots att det nu bara gått ett och ett halvt år sedan den s.k.

försvarsöverenskommelsen träffades menar motionärerna att haveriet i inriktningsbeslutets försvarsekonomi redan är ett faktum.

I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) beskriver motionärerna att den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna har blivit eniga om att försvaret ska förstärkas med 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020. Motionärerna anser att det är alldeles för lite. Sanningen är enligt motionärerna att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Länderna i vår närhet har försvarsanslag på nära 2 procent av BNP eller har beslutat om det. Sveriges försvarsanslag däremot fortsätter att sjunka. I början av 1980-talet var försvarets andel av BNP 2,9 procent för att sedan sjunka till dagens 1 procent. De minskade försvarsanslagen och stora omställningskostnaderna i kombination med en inriktning mot ett renodlat insatsförsvar har enligt motionärerna gjort att den svenska förmågan till territoriellt försvar i dag på allvar kan ifrågasättas och att hela försvarsgrenar hotas av systemkollaps inom några få år. För att garantera rikets säkerhet yrkar motionärerna att anslaget för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap fr.o.m. 2026 aldrig får underskrida 2 procent av BNP (yrkande 2).

Bakgrund och tidigare behandling

Vid beslutet om försvarspolitisk inriktning för 2016–2020 ställde sig utskottet positivt till avsikten att successivt stärka anslagen under försvarsinriktningsperioden och konstaterade att regeringen skulle återkomma i samband med budgetpropositionerna för att kunna tillföra 10,2 miljarder kronor utöver de förstärkningar som redan tidigare aviserats för den aktuella perioden (bet. 2014/15:FöU11).

Utskottet behandlade frågan om att utgiftsområde 6 styrs mot en anslagsnivå motsvarande 2 procent av BNP i budgetbetänkandet för 2016. I sitt ställningstagande konstaterade utskottet då att den säkerhetspolitiska situationen har försämrats. Utskottet framhöll också att de förstärkningar som den försvarspolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggör är en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning av omvärldsutvecklingen och av den försämrade säkerhetspolitiska situationen efter Rysslands olagliga annektering av Krim. Rysslands agerande i övrigt består utan synbar förändring, och den säkerhetspolitiska situationen i Europa påverkas negativt av konflikten i Mellanöstern. Omvärldsutvecklingen understryker vikten av att fullfölja den försvarspolitiska inriktningen och av att förslagsanslaget förstärks. Utskottet anser att de förstärkningar om 10,2 miljarder kronor som den försvarspolitiska

överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna möjliggjort är en god grund för att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Det är av stor vikt för riksdagen att verksamheten inom utgiftsområde 6 utvecklas så att de mål som riksdagen har beslutat för inriktningsperioden uppfylls. Hur väl besluten om försvarets inriktning genomförs fram till 2020 blir avgörande för hur behoven under kommande inriktningsperiod kommer att se ut. Regeringens resultatredovisning blir en grund för nödvändiga överväganden inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden fr.o.m. 2021. Utskottet delar den bedömning som försvarsministern redogjorde för i interpellationsdebatten den 27 juni 2016 om vikten av att fokusera på det nu pågående arbetet med att genomföra det försvarsbeslut som riksdagen fattade i juni 2015. Utskottet avstyrker därför motionerna 2016/17:1084 och 2016/17:2899 (yrkandena 2).

Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dimensioneringen av Försvarsmaktens stöd till samhället.

Jämför reservationerna 8 (M, C, L, KD), 9 (V) och 10 (KD).

Motionerna

I motion 2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkar motionärerna att regeringen bör se över användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen (yrkande 1). I motionen framhålls att Försvarsmaktens helikopterkapacitet borde kunna komma till bättre användning i den svenska krisberedskapen. Försvarsmakten har anskaffat ett stort antal medeltunga helikoptrar under de senaste åren, och även om användningen för krisberedskapsändamål inte ska vara dimensionerande för försvarets helikoptrar anser motionärerna att en översyn bör göras. Översynen bör inkludera aspekter som hur samordningen med civila myndigheter kan förbättras och att Försvarsmakten ska göra en inventering av hur befintlig och ny utrustning kan användas i krisberedskapen.

I motion 2016/17:2469 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkar motionärerna att det bör utredas hur Försvarsmakten tydligt kan få i uppdrag att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att också kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer. Utredningen bör omfatta extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer och i detta sammanhang bör man även se över hur ett eventuellt ersättningsystem kan konstrueras. I motionen framhålls att

Sverige är ett alltför litet land för att inte samordna och koordinera sina resurser. I dag ska Försvarsmaktens stöd till samhället och andra myndigheter vid behov enbart ske ”inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser”. Att inte utnyttja Försvarsmaktens tillgångar på ett bättre sätt ser motionärerna som ett slöseri med stora samhälleliga resurser. Att samordna Försvarsmaktens kapacitet och dimensionera den för vissa typer av civila behov genom att tillföra relativt små medel skulle kunna spela stor roll för den civila krishanteringen. Det vore också ett ur samhällsekonomisk synpunkt effektivare resursutnyttjande. Försvarsmakten har visserligen kvar uppdraget att stödja de civila delarna av samhället vid en större kris, vilket motionärerna inte ser som tillräckligt. Ett exempel som lyfts fram i motionen är anskaffningen av nytt målflyg. Om Försvarsmakten tar hänsyn till civila behov skulle det i det här fallet kunna handla om att man vid införskaffandet av ett nytt målflyg ser till att de även fungerar för vattenbombning.

I motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) framhålls att Försvarsmakten har en bred roll i samhället (yrkande 3). Motionärerna anser att Försvarsmakten har kompetenser och resurser som skulle kunna spela en stor roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, t.ex. naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor. Under lång tid anser de att det har funnits en uttalad tveksamhet såväl på politisk nivå som hos myndigheter att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. I Försvarsmakten finns resurser och kompetenser som borde kunna utgöra en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Motionärerna yrkar därför att en utredning bör se över hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälplig vid krissituationer (yrkande 15).

Bakgrund och tidigare behandling

När regeringen i propositionen Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140 s. 37) lämnade förslag till en ny försvarspolitisk inriktning redovisade regeringen att Försvarsmakten bör kunna bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov. Regeringen framhöll att Försvarsmakten i många fall har resurser som saknas inom andra samhällssektorer och som ofta är användbara när samhället utsätts för påfrestningar. Det bedömdes som naturligt att dessa resurser kommer till användning när så behövs. Förutsättningen var enligt regeringen att det kunde ges inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmågor och resurser. Stödet skulle normalt kunna inordnas i Försvarsmaktens ordinarie verksamhet och fick enligt regeringen varken bli dimensionerande eller utgöra ett hinder för den ordinarie verksamheten vid myndigheten.

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1) konstaterade regeringen att Försvarsmaktens stöd till polisen med medeltung helikopterkapacitet – som helikopterbataljonen ska planera, öva och ha beredskap för – ställer dimensionerande krav på Försvarsmaktens beredskap och verksamhet. Det

innebar enligt regeringens redovisning ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd till civila aktörer ska ges med befintliga förmågor och resurser. Regeringen ansåg att principen fortfarande var giltig och viktig men att den aktuella kapaciteten var så pass unik och vinsterna på samhällsnivå så pass stora att ett avsteg i det specifika fallet bedömdes vara motiverat. Regeringen beskrev utvecklingen av samverkan mellan Försvarsmakten och polisen som angelägen. Som ett led i detta gav regeringen Försvarsmakten i uppgift att stödja polisens nationella insatsstyrka och vissa andra polisiära enheter med medeltung helikopterförmåga. I budgetpropositionen redovisades att Försvarsdepartementet den 30 januari 2013 hade tillsatt en utredare med uppgift att överväga Försvarsmaktens möjligheter att på kort och lång sikt stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet (Fö2013:A). Uppdraget slutredovisades den 15 juni 2013. Utredaren lämnade ett förslag som innebar att stödet Försvarsmakten skulle lämna till polisen med två medeltunga helikoptrar omfattade 10 flygtimmar per vecka, och utredaren redovisade att kostnaden för ett fullt utbyggt stöd skulle uppgå till ca 50 miljoner kronor per år. Av utredningen framgår även att det skulle tillkomma kostnader för investeringar om ca 25 miljoner kronor för att bl.a. kunna möta behovet av tidskritiska transporter. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2014 konstaterade utskottet att helikopterkapaciteten är unik och att vinsterna på samhällsnivå är så pass stora att ett avsteg kan motiveras. Eftersom polisens transportkapacitet kan vara avgörande vid allvarliga händelser välkomnade utskottet regeringens förslag om att delvis kompensera Försvarsmakten för ökade kostnader.

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att regeringen beskriver det som en av Försvarsmaktens fyra uppgifter att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet menade att uppgiften är viktig och tydligt formulerad men att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten. Av det följer enligt utskottets bedömning att polisen och andra myndigheter själva bör ha de personella och kompetensmässiga resurser som krävs för att lösa organisationens grundläggande uppgifter i den dagliga verksamheten (bet. 2014/15:FöU11).

I budgetpropositionen för 2016 konstaterade regeringen att Försvarsmakten under 2014 hade fortsatt att lämna värdefullt stöd till civil verksamhet och att myndighetens förmåga att stödja civil verksamhet hade utvecklas. Regeringen föreslog en ökning av anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap om totalt 30 miljoner kronor för budgetåret 2016. Vidare redovisade regeringen att Försvarsmakten vid ett stort antal tillfällen även har lämnat stöd till civil verksamhet, däribland i samband med skogsbranden i Västmanland och höga vattenflöden i Halland. Sammantaget bedömde regeringen att Försvarsmakten har förmåga att stödja den civila verksamheten på den nivå som krävs. Regeringen såg särskilt positivt på den pågående utvecklingen av samarbetet mellan polisen och Försvarsmakten när det gäller möjligheterna för Försvarsmakten att ge bistånd till polisen vid terroristbekämpning. Övningar

och förberedelser hade genomförts i nära samarbete med Polismyndigheten, och nödvändiga förutsättningsskapande processer hade tagits fram.

I budgetpropositionen för 2017 redovisar regeringen att stödet till polisen har utökats och att helikopterkapacitet upprätthålls dygnet runt sedan slutet av 2015. Under hösten slöts en ramöverenskommelse mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terroristbekämpning. Regeringen ser överenskommelsen som ett viktigt steg i fråga om ökat samarbete för att möta hotet från terrorism. Även om det inte är en dimensionerande uppgift är regeringens bedömning att Försvarsmakten har haft förmåga att lämna stöd till det övriga samhället och till myndigheter. Regeringen redovisar att Försvarsmakten har lämnat stöd till polisen vid fem tillfällen, bl.a. vid höjning av terrorhotnivån då stödet omfattade materiel, personal samt transport med medeltung helikopter.

Regeringens bedömning är att en förmåga att genomföra helikoptertransporter har skapats och att Försvarsmakten har genomfört helikoptertransporter åt polisen i enlighet med regeringens beslut. Vidare informerar regeringen om att det för närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att författningsreglera stödet med helikoptertransporter. Inriktningen är att Försvarsmakten ska bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov inom ramen för befintliga förmågor och resurser, samtidigt som stödet till polisen med medeltung helikopterkapacitet förlängs. Regeringens avsikt är att det stödet ska bli en ordinarie uppgift för Försvarsmakten.

Utskottets ställningstagande

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet anser fortfarande att uppgiften är viktig men understryker nu som då att den aldrig får bli dimensionerande för Försvarsmakten med undantag för stödet till polisen med helikoptertransporter. När det gäller förslaget som regeringen lämnade 2013 om att Försvarsmakten ska kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet ansåg utskottet att kapaciteten är så pass unik och samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat. Utskottet ser därför positivt på vad regeringen anför i budgetpropositionen för 2017 om att stödet till polisen med medeltung helikopterkapacitet förlängs och att stödet ska bli en ordinarie uppgift för Försvarsmakten. Utskottet vill i nuläget inte lägga till fler undantag och utöka ändamålet för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ytterligare, varför utskottet avstyrker yrkande 1 i motion 2016/17:2092, motionerna 2016/17:2469 och 2016/17:2497 (yrkandena 3 och 15).

Statsflyget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om statsflyget.
Jämför reservation 11 (SD).

Motionerna

I motion 2016/17:1016 av Göran Pettersson (M) yrkar motionären att internprissättningen för att utnyttja statsflygplanen behöver ses över när gäller Regeringskansliets ersättning till Försvarmakten. I motionen konstateras att statsflyget har som uppgift att transportera Sveriges högsta civila och militära ledning samt kungafamiljen. Försvarmakten har tre flygplan till förfogande för uppgiften, och flygning med statsflyget är reglerat i statsflygsförordningen (1999:1354). När statschefen eller den högsta civila ledningen är beställare ska Försvarmakten ta ut avgifter för flygning med statsflyget med högst 10 800 kronor per flygtimme. Beställaren har skyldighet att ta betalt av passagerare vars resa inte är en statlig tjänsteresa. Motionären understryker vikten av att kostnaderna redovisas på ett sådant sätt att olika verksamheters resursförbrukning tydliggörs vid internprissättning inom staten. Motionären menar att det är viktigt att den som nyttjar resursen har ekonomiska incitament för att vara sparsam med statens medel. Av den anledningen anser motionären att ersättningen till Försvarmakten vid nyttjande av statsflygplanen bör täcka Försvarmaktens hela kostnad för transporten.

I motion 2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkar motionärerna att kostnader för Försvarmakten ska särredovisas i syfte att fullt ut kunna kompensera Försvarmakten för alla de kostnader som är förknippade med ansvaret enligt statsflygsförordningen (yrkande 2). Motionärerna beskriver att all personal som hanterar statsflyg och specialflyg redan har flyttat till Arlanda. Kvar på Bromma finns en hangar i dåligt skick som är föremål för rivningsbeslut. Det framgår av statsflygsförordningen (1999:1354) att statsflyget ska vara lokaliserat på Stockholm–Bromma. För att tillgodose detta har en projektering genomförts av Swedavia till en kostnad av 18,5 miljoner kronor som enligt motionärerna inte bör belasta Försvarmakten.

Bakgrund och tidigare behandling

När det gäller flygförbanden framhåller regeringen i budgetpropositionen för 2017 att krigsdugligheten i stridsflygförbanden ska öka under den försvarspolitiska inriktningsperioden. Under 2017 ska Försvarmakten fortsätta att arbeta för att öka tillgängligheten i stridsflygsystemet, och förmågan till skydd och spridning mellan baser ska stärkas. Utöver ökad operativ förmåga hos krigsförbanden, som regeringen anför som det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020, ska Försvarmakten även svara

för olika former av stöd. Bland dessa återfinns ansvaret för driften av de flygplan som staten anskaffat eller använder tillfälligt för statschefens och den högsta civila och militära ledningens resor. Enligt 4 § (2012:894) statsflygsförordningen ska Försvarsmakten svara för driften av dessa flygplan och samordna beställningar av flygningar. Flygplanen ska enligt 5 § vara lokaliserade till Bromma. Skaraborgs flygflottilj, F 7, ansvarar för driften. Statsflyget opererar med två flygplan. Ett av flygplanen är, när det inte flyger, parkerat på Bromma medan det andra är parkerat på Arlanda.

Försvarsmakten framförde i ett klagorand som publicerades på myndighetens webbplats i april 2015 att myndigheten önskar se över rutinerna för beställning av statsflyget och att en dialog pågick om detta med Regeringskansliet under våren 2015. I svar på fråga 2016/17:305 av Hans Wallmark (M) om Försvarsmaktens kostnader för statsflyget anförde försvarsminister Peter Hultqvist den 16 november 2016 att det sedan en tid tillbaka pågår en översyn av riktlinjerna för statsflyget inom Regeringskansliet. Översynen syftar till att tydliggöra uppgifter, organisation, resurser och basering för statsflyget, och försvarsministern underströk att han inte ville föregå resultatet av denna översyn.

I de fall statschefen eller den högsta civila ledningen är beställare ska Försvarsmakten ta ut avgifter för flygning med statsflyget med högst 10 800 kronor per flygtimme (11 §). I övrigt finns ingen särredovisning för statsflyget eftersom det ingår som en del av Försvarsmaktens krigsförband Transport- och specialflygenheten. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap utökades med 20 miljoner kronor för 2013–2014 för finansiering av den tillfälligt utökade verksamheten inom statsflyget (bet. 2012/13:FöU1, rskr. 2012/13:93).

Enligt Försvarsmaktens årsredovisningar för de senaste fem åren har kostnaderna för statsflygets verksamhet överstigit intäkterna som regleras genom avgifter enligt statsflygsförordningen med knappt 29 miljoner kronor (2015), ca 35 miljoner kronor (2014), ca 102 miljoner kronor (2013), knappt 61 miljoner kronor (2012) och knappt 55 miljoner kronor (2011).

Utskottets ställningstagande

Utskottet understryker att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Med detta sagt utgår utskottet från att regeringen kommer att säkerställa att detta arbete fortsätter att stå i fokus för flygförbanden och att ökningen av den operativa förmågan inte ska påverkas av de övriga uppgifter som Försvarsmakten har till uppgift att hantera. Utskottet ser positivt på att det pågår en översyn av riktlinjerna för statsflyget inom Regeringskansliet och utgår från att finansiering av förbandsverksamhet med fokus på ökad operativ förmåga är en utgångspunkt i Regeringskansliets dialog med Försvarsmakten och avstyrker därmed motionerna 2016/17:1016 och 2016/17:1423.

Åtskillnad mellan medel för civila och militära insatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om åtskillnaden mellan medel för civila och militära insatser.

Jämför reservation 12 (V).

Motionen

I motion 2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkar motionärerna att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser i internationella insatser (yrkande 10). I motionen understryks att Sverige ska arbeta med både civila och, när så krävs, militära insatser. Samtidigt betonar motionärerna vikten av att biståndsmedel inte ska användas till militära insatser och att verksamheterna inte blandas samman då det skapar oklarheter och tvivel om de civila insatsernas opartiskhet och integritet. När civil personal förknippas med militär ökar också risken för våld mot den civila personalen, och motionärerna menar att detta är mycket problematiskt

Bakgrund och tidigare behandling

I budgetpropositionen för 2014 redovisades ett par förändringar i syfte att få en tydligare och mer enhetlig utformning av ändamålen. Bland annat konstaterade regeringen då att Försvarsmaktens insatser inom säkerhetssektorreformer, kapacitetsbyggande och vissa internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser fram t.o.m. 2013 finansierades genom anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap. Medel för den verksamheten beräknades till 44 miljoner kronor och överfördes till anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt när riksdagen anvisade anslagen för 2014. Därigenom samlades den internationella insatsverksamheten under ett anslag. I behandlingen av en motion om att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser i internationella insatser kunde utskottet i budgetbetänkandet för 2015 konstatera att MSB är den enda myndighet inom utgiftsområde 6 som disponerar medel som inkluderas i biståndsramen (115 miljoner kronor för internationell biståndsverksamhet).

Frågor om militära insatser i det perspektiv som motionärerna pekat på har tidigare behandlats av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU). Vid utskottsbehandlingen 2011 av fortsatt svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan (bet. 2011/12:UFöU2) framhölls att det är av central betydelse att biståndsinsatserna genomförs på ett sätt som inte bidrar till sammanblandning med de militära insatserna. UFöU ansåg

samtidigt att det var av stor vikt att se helheten av det svenska engagemanget i norra Afghanistan, där Sverige hade både en militär trupp och en civil representation. Utskottet kunde konstatera att omfattningen av verksamhet som kan kopplas till säkerhetssektorreform (SSR) och kapacitetsuppbyggande insatser har ökat kraftigt de senaste åren och att de ofta genomförs parallellt med, eller i anslutning till, internationella förbandsinsatser.

Riksdagen beslutade mot ovanstående bakgrund att ändamålet för och namnet på anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser skulle ändras så att säkerhetssektorreformer och kapacitetsbyggnadsinsatser fr.o.m. 2014 kunde finansieras genom anslaget 1:2 (numera benämnt Försvarsmaktens insatser internationellt). Utskottet framhöll i sitt ställningstagande att man såg ett värde i att förutsättningarna för att på ett samlat sätt besluta om, redovisa och följa upp Försvarsmaktens alla typer av internationella insatser på så sätt förbättrades. När frågan om att separera militära och civila insatser behandlades 2014 menade utskottet att riksdagen har förutsättningar att vid enskilda beslut om fredsfrämjande förbandsinsatser beakta förutsättningarna för att de genomförs på ett sätt som inte bidrar till sammanblandning med biståndsinsatser. Riksdagen kan väga in såväl detta som kraven på civilmilitär samverkan, och utskottet såg mot denna bakgrund inte att det fanns skäl för riksdagen att då kräva ytterligare åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har beslutat att ändamålet för och namnet på anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser skulle ändras så att säkerhetssektorreformer och kapacitetsbyggnadsinsatser fr.o.m. 2014 kunde finansieras genom anslaget 1:2 (numera benämnt Försvarsmaktens insatser internationellt). Utskottet framhöll i sitt ställningstagande att man såg ett värde i att på ett samlat sätt besluta om, redovisa och följa upp Försvarsmaktens alla typer av internationella insatser.

De frågor om militära insatser som motionärerna beskriver behandlas av sammansatta utrikes- och försvarsutskott (UFöU). Utskottet bedömning är fortfarande att riksdagen har förutsättningar att vid behandlingen av enskilda fredsfrämjande förbandsinsatser beakta förutsättningarna för att de ska kunna genomföras på ett sätt som inte bidrar till en sammanblandning med biståndsinsatser. Utskottet avstyrker därför yrkande 10 i motion 2016/17:159.

Reservationer

1. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motion

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Det övergripande ansvaret och de huvudsakliga uppgifterna för Försvarsmakten regleras i dag i förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten, och regeringen ger myndigheten riktlinjer och mål för verksamheten i de årliga regleringsbreven. Vi Sverigedemokrater anser att Sverige med alla till buds stående medel ska slå vakt om sin nationella integritet och sitt demokratiska samhällssystem. Vi anser att Försvarsmaktens viktigaste uppgift i detta är att kunna möta, hejda och avgöra mot alla former av intrång från främmande stridskrafter. Vi bedömer att uppgiften skulle bli tydligare om regeringen i stället för nuvarande styrning skulle besluta om direktiv till Försvarsmakten om myndighetens uppgifter med utgångspunkt i det som är Sverigedemokraternas försvarspolitiska inriktning. Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om myndighetsdirektiv och tillkänna det för regeringen.

2. Målen för utgiftsområde 6, punkt 1 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 1 och

avslår motion

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

I det försvarspolitiska inriktningsbeslutet överlät riksdagen uppgiften att fastställa de operativa målen till regeringen trots att regeringens förslag om kraven på operativ förmåga normalt har underställts riksdagen för beslut. Så skedde exempelvis 2009 (bet. 2008/09:FöU10), 2004 (bet. 2004/05:FöU4) och 1999 (bet. 1998/:FöU5). Jag anser att vi bör återgå till den ordningen och därför måste regeringen återkomma till riksdagen med förslag på operativa mål för Försvarsmakten. Jag anser att det ligger ett värde i att kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga beslutas av riksdagen även fortsättningsvis, inte minst eftersom försvarsutskottet tidigare har framhållit att resultatredovisningen bör ske i förhållande till riksdagens beslut. Jag anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

3. Resultatredovisning, punkt 2 (SD, L)

av Allan Widman (L), Mikael Jansson (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2 och

avslår motion

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med förslag på krigsförbandsorganisationens utformning. Inriktningspropositionen innehöll förslag om att riksdagen skulle godkänna inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016, men vi anser att den formuleringen är mindre bindande för regeringen än formuleringarna i tidigare riksdagsbeslut. Vi anser vidare att krigsförbandsorganisationens utformning bör beslutas av riksdagen varje år. Försvarsmaktens operativa förmåga utgörs främst av dess krigsförband. Krigsförbanden måste vara bemannade, utrustade och samövade och vi vill fortsätta stå upp för att riksdagen ska ha en fungerande och relevant granskningsmakt med utgångspunkt i en krigsförbandsorganisation som beslutats av riksdagen. Därför anser vi att riksdagen bör ställa sig bakom det

som anförs i reservationen om krigsförbandsorganisationens utformning och tillkännage det för regeringen.

4. Resultatredovisning, punkt 2 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6 och avslår motion

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om att regeringen offentligt ska redovisa bemanning, materieluppfyllnad och genomförd utbildning i förhållande till förbandsmålsättningarna för varje enskilt krigsförband och tillkännage det för regeringen. Information redovisas redan i dag i Försvarmaktens årsredovisning men den skyddas med kvalificerad sekretess för att inte skada svenska försvarsintressen. Jag menar att det vore lämpligt att ändra på den ordningen eftersom jag anser att det är viktigt att redovisa resultatet offentligt. I redovisningen anser jag att faktorer som bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna för varje krigsförband bör redovisas efter en oberoende analys av Försvarmaktens förmågor.

5. Bemyndigande att upplåta och överlåta viss materiel, punkt 4 (S, MP, V)

av Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Alexandra Völker (S), Kent Härstedt (S), Anders Schröder (MP), Paula Holmqvist (S), Stig Henriksson (V) och Mattias Ottosson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017 besluta om export av JAS 39 C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygsystemet och

att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2016/17:1 utgiftsområde 6 punkt 5 och avslår motion 2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

I budgetbetänkandet för 2016 tog utskottet initiativ till att ge regeringen ett bemyndigande att besluta om upplåtelse av sådan materiel som kan avvaras under begränsad tid till de länder som JAS 39 C/D har upplåtits till. I sitt ställningstagande lade utskottet särskild vikt vid tillgängligheten i stridsflygsystemet över tid och att ett ökat flygtidsuttag skulle medges. Vi vidhåller att det är av mycket stor vikt att säkerställa den flygoperativa förmågan under ombeväpningsfasen. Vi anser att ett större mått av förtroende för regeringen hade varit önskvärt för att möjliggöra den handlingsfrihet som hade krävts för att öka Försvarmaktens operativa förmåga under inriktningsperioden när det gäller just JAS 39 C/D.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen att kravet på att flygplan ska vara operativt tillgängliga medför att planen för ombeväpning från JAS 39 C/D till JAS 39 E kan behöva anpassas så att befintliga JAS 39 C/D tas ur drift så sent som möjligt. Det är mot denna bakgrund som regeringen efterfrågar mandat att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020.

Försvarsdepartementet har redogjort för utmaningarna i ombeväpningsplanen från JAS 39 C/D till JAS 39 E och att den operativa tillgängligheten riskerar att gå ner under perioden om inga åtgärder vidtas. Vi anser att ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med en högre tillgänglighet hade varit önskvärt. Försvarsdepartementet har även beskrivit export av delar av den materiel som står till statens förfogande som ett betydelsefullt verktyg för att finansiera ett vidmakthållande av JAS 39 C/D med högre operativ tillgänglighet och därmed en mer gynnsam ombeväpningsplan. Vi anser att behovet av flexibilitet och handlingsfrihet för att åstadkomma det är tydligt. Regeringens förslag framstår därför som väl motiverat men vi anser att det bör begränsas till ett ettårigt bemyndigande som endast gäller JAS 39 C/D.

Eftersom statens export gynnas av förutsägbarhet, trovärdighet och regeringens förmåga att i tid svara upp mot potentiella kundländers politiska process anser vi att riksdagen bör ge regeringen det förtroende och den handlingsfrihet som krävs för att Sverige ska kunna agera som en förutsägbar och trovärdig exportör och samtidigt öka Försvarmaktens operativa förmåga. Utskottet säger sig i grunden vara positivt till export men genom sitt beslut fråntar man regeringen möjligheten att bemöta potentiella kundländer med trovärdighet och förutsägbarhet. Vi tycker att det är olyckligt och anser att det

kan bidra till en lägre flygoperativ förmåga under ombeväpningsfasen än nödvändigt.

6. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2 och

bifaller delvis motion

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Den s.k. försvarsgruppen, regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna, har enats om att stärka försvaret med 10,2 miljarder kronor sammanlagt 2016–2020, och det anser vi är alldeles för lite. Sanningen är att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Länderna i vår närhet har eller har beslutat om försvarsanslag på nära 2 procent av BNP. Sveriges försvarsanslag däremot fortsätter att sjunka. I början av 1980-talet var försvarets andel av BNP 2,9 procent för att sedan sjunka till dagens 1 procent.

De minskade försvarsanslagen och stora omställningskostnaderna i kombination med en inriktning mot ett renodlat insatsförsvar har gjort att den svenska förmågan till territoriellt försvar i dag på allvar kan ifrågasättas och att hela försvarsgrenar hotas av systemkollaps inom några få år. För att garantera rikets säkerhet bör riksdagen ställa sig bakom vad som anförs i reservationen om att anslaget för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig får underskrida 2 procent av BNP fr.o.m. 2026 och tillkänna det för regeringen.

7. Framtida inriktning för utgiftsområdet, punkt 5 (L)

av Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 och
bifaller delvis motion
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

I ljuset av utvecklingen i Östersjöområdet anser jag att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP. Jag ser stora säkerhetspolitiska risker i vårt närområde och menar att risken för att en konflikt uppstår i Östersjön om möjligt har ökat sedan 2015. Läget är mer kritiskt än på mycket länge, och jag anser att det verkar osannolikt att Sverige kommer att kunna välja att stå utanför en eventuell konflikt.

Behovet av ett starkare försvar var uppenbart 2015 och är det fortfarande. Liberalerna valde att ställa sig utanför uppgörelsen mellan regeringen och övriga allianspartier och därmed också utanför 2015 års försvarsbeslut. Trots att det nu bara gått ett och ett halvt år sedan den s.k. försvarsöverenskommelsen träffades menar jag att haveriet i inriktningsbeslutets försvarsekonomi redan är ett faktum. Riksdagen bör ställa sig bakom vad som anförs i reservationen om att försvarsanslaget på sikt ska uppgå till minst 2 procent av BNP och tillkänna det för regeringen.

8. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 6 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M) och Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1 och
avslår motion
2016/17:2469 av Stig Henriksson m.fl. (V).

Ställningstagande

Vi föreslår att regeringen ser över användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen. I allianspartierna anser vi att Försvarsmaktens helikopterkapacitet borde kunna komma till bättre användning i den svenska krisberedskapen. Försvarsmakten har anskaffat ett stort antal medeltunga helikoptrar de senaste åren och även om användningen för krisberedskapsändamål inte ska vara dimensionerande för försvarets helikoptrar anser vi att

en översyn bör göras. Översynen bör inkludera aspekter som hur samordningen med civila myndigheter kan förbättras och att Försvarsmakten ska göra en inventering av hur befintlig och ny utrustning kan användas i krisberedskapen. Riksdagen bör ställa sig bakom vad som anförs i reservationen om en översyn av hur Försvarsmaktens helikoptrar kan användas i krisberedskapen och tillkänna det för regeringen.

9. Dimensionering av Försvarsmaktens stöd till samhället, punkt 6 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2469 av Stig Henriksson m.fl. (V) och avslår motion

2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige är ett alltför litet land för att inte samordna och koordinera sina resurser. I dag ska Försvarsmaktens stöd till samhället och andra myndigheter vid behov enbart ske ”inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser”. Att inte utnyttja Försvarsmaktens tillgångar på ett bättre sätt ser jag som ett slöseri med stora samhällsliga resurser. Att samordna Försvarsmaktens kapacitet och dimensionera för vissa typer av civila behov skulle genom relativt små medel kunna spela stor roll för den civila krishanteringen. Det vore också ett ur samhällsekonomisk synpunkt effektivare resursutnyttjande. Försvarsmakten har visserligen kvar uppdraget att stödja de civila delarna av samhället vid en större kris, vilket inte är tillräckligt enligt min mening. Ett exempel är anskaffningen av ett nytt målflyg. Om Försvarsmakten tar hänsyn till civila behov skulle det i det här fallet kunna handla om att man vid införskaffandet av ett nytt målflyg ser till att flygplanen även fungerar för vattenbombning.

Jag anser därför att det bör utredas hur Försvarsmakten tydligt kan få i uppdrag att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att också kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer. Utredningen bör omfatta extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer, och i detta sammanhang bör utredaren även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras. Riksdagen

bör ställa sig bakom vad som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

10. Försvarsmaktens breda roll i samhället, punkt 7 (KD)

av Désirée Pethrus (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 3 och 15.

Ställningstagande

Jag anser att Försvarsmakten ska ha en bred roll i samhället och att den har kompetenser och resurser som skulle kunna spela en stor roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, t.ex. naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor. Under en lång tid har det tyvärr funnits en uttalad tveksamhet såväl på politisk nivå som bland myndigheter att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. I Försvarsmakten finns resurser och kompetenser som borde kunna utgöra en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer. Jag föreslår därför att en utredning bör se över hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälplig vid krissituationer med utgångspunkt från att Försvarsmakten ska ha en bred roll i samhället. Riksdagen bör därför ställa sig bakom vad som anförs i reservationen och tillkännage det för regeringen.

11. Statsflyget, punkt 8 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Jeff Ahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:1016 av Göran Pettersson (M) och
2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 2.

Ställningstagande

All personal som hanterar statsflyg och specialflyg har flyttat till Arlanda och kvar på Bromma finns en hangar i dåligt skick som är föremål för rivningsbeslut. I statsflygsförordningen (1999:1354) framgår att statsflyget ska vara lokaliserat på Bromma i Stockholm. För att tillgodose detta har en projektering genomförts av Swedavia till en kostnad av 18,5 miljoner kronor. Enligt den skulle investeringen uppgå till 414 miljoner kronor. Hyresperioden föreslås bli 40 år med en bashyra om 34,6 miljoner kronor per år. Därtill kommer kostnader för drift, underhåll, medier och övriga tjänster. Av en alternativ granskning utförd av Swedavia inom ramen för projekteringen, framgår att kostnaden för en utbyggnad av den befintliga förhyrningen på Arlanda bedöms ligga mellan 7 och 10 miljoner kronor. Vi anser att kostnaden inte bör belasta Försvarmakten och att kostnaderna för statsflyget ska särredovisas i syfte att fullt ut kunna kompensera myndigheten för alla de utgifter som är förknippade med ansvaret enligt statsflygsförordningen. Riksdagen bör ställa sig bakom vad som anförs i reservationen om särredovisning och kompensation för de kostnader som gäller statsflyget och tillkännage det för regeringen.

12. Åtskillnad mellan medel för civila och militära insatser, punkt 9 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Jag anser att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser i internationella insatser. Jag anser att Sverige ska arbeta med både civila och, när så krävs, militära insatser. Samtidigt anser jag att det är viktigt att biståndsmedel inte ska användas till militära insatser och att verksamheterna inte blandas samman då det skapar oklarheter och tvivel på de civila insatsernas opartiskhet och integritet. Frågor om militära insatser behandlas av sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU). Riksdagen har därför förutsättningar att vid behandlingen av enskilda fredsfrämjande förbandsinsatser beakta förutsättningarna för att de ska kunna genomföras på ett sätt som inte bidrar till en sammanblandning med biståndsinsatser. Jag anser dock att det är en generell viktig princip att civila

och militära insatser hålls separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser och menar att det är mycket problematiskt när civil personal förknippas med militär och att det också ökar risken för våld mot den civila personalen. Riksdagen bör ställa sig bakom vad som anføres i reservationen och tillkännage det för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (M)

Lena Asplund (M), Jan R Andersson (M) och Lotta Olsson (M) anför:

Riksdagen beslutade den 23 november 2016 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden och om en beräkning av statens inkomster. I motionen Plan för ett starkare Sverige – Moderaternas budgetmotion 2017 (2016/17:3350) presenteras Moderaternas budgetförslag och Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Sverige beskrivs ofta som ett av världens bästa länder att leva och växa upp i. Men vi behöver göra mer för att fortsätta utvecklas i samma höga takt som vi gjort historiskt. Sverige utmanas av ett nytt och växande utanförskap som snart omfattar motsvarande 1 miljon människor, av skolresultat som sjunker och av otrygghet i alltför många områden. Många människor lever ett bra liv i Sverige med jobb, familj och fritidssysslor. Men många människor lever i en annan verklighet. En verklighet där man aldrig fått sitt första jobb, där barnens skolgång inte fungerar och där samhällsgemenskapen brister. Så får det inte vara. Vårt samhälle ska inte svika någon.

Budgetpropositionen visar tyvärr på en regering som är anmärkningsvärt nöjd, trots de utmaningar som människor ser omkring sig, och som verkar sakna plan och riktning. En regering som lånar i högkonjunktur och låter kostnaderna för bidrag och flyktmottagande öka kraftigt. En regering som höjer trösklarna in på arbetsmarknaden genom högre skatter och utbyggda bidrag. En regering som inte tar skolans problem på allvar, säger nej till en timmes mer undervisningstid per dag och skjuter på mer matematik i högstadiet. En regering som tar mer än den ger till företagen och för en ineffektiv bostadspolitik. En regering som säger nej till ytterligare 2 000 poliser.

Vi moderater står för en annan väg. För att möta framtiden behövs en plan för ett starkare Sverige. Moderaternas mål är att öka välbästandet, tillväxten och tryggheten för alla i Sverige. De reformförslag vi presenterar är fokuserade på hur jobben ska bli fler och skolan ska bli bättre. Vi vill bryta utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, investera i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är avgörande för att få mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Moderaternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom

regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 6. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som Moderaterna presenterar i motion 2016/17:3203.

Sveriges närområde har de senaste åren blivit allt mer osäkert. Försvarsmakten gör bedömningen i sin delårsrapport i år att den negativa utvecklingen fortsätter. Den ryska aggressionen mot Ukraina utgör en definitiv vattendelare och utmanar hela den europeiska säkerhetsordningen. Den illegala annekteringen av Krim visar att den ryska tröskeln för att använda militärt våld har sänkts och att Ryssland inte respekterar självständiga staters gränser. Det ryska agerandet i Ukraina är också en tydlig markering mot Nato och EU om att undvika utvidgning i det Ryssland ser som sin intressesfär – en sådan ordning får inte etableras i vårt Europa. Det försämrade säkerhetspolitiska läget gör att Sveriges försvarsförmåga måste stärkas. Moderaterna tillsammans med Centerpartiet, Kristdemokraterna samt Socialdemokraterna och Miljöpartiet ingick försvarsuppgörelsen i april 2015 som innebär 10,2 miljarder kronor extra till försvaret under 2016–2020. Uppgårelsen utgör grunden för det försvarsbeslut som fattades i juni 2015 och är ett trendbrott som visar att det finns en bred politisk enighet kring satsningar på ett stärkt försvar. Försvarsbeslutet genomförs nu från och med den 1 januari 2016.

Moderaterna hade dock velat se en något annorlunda fördelning av vissa delar av försvarsanslaget inom ramen för utgiftsområde 6. Vi har lagt förslag om att ta de extra 50 miljoner kronor som regeringen lägger på anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor och i stället anslå 30 miljoner kronor till anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut och 20 miljoner kronor till anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Utöver det som innefattas av försvarsuppgörelsen föreslår Moderaterna alltså satsningar på forskning, psykologiskt försvar samt civilt försvar.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har en viktig roll både när det gäller försvarsrelaterad forskning och när det gäller tekniska frågor som omvärldsanalys. Dessutom vill Moderaterna utöka anslagsändamålen för anslag 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor för att även omfatta vattenbrist och torka. Moderaterna vill också se att FOI får uppdraget att utreda det psykologiska försvarets framtid i Sverige – en fråga som blir alltmer central i takt med ett upptrappat informationskrig. I försvarsuppgörelsen ingår att planeringen för det civila försvaret återupptas. Civilt försvar är den verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. Det civila försvaret är en viktig del av totalförsvaret och en förutsättning för att det militära försvaret ska kunna fungera i tider av kris och konflikt. Återupprättandet av totalförsvaret kommer att kräva omfattande arbete och resurser.

2. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (SD)

Mikael Jansson (SD) och Jeff Ahl (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Sverigedemokraterna eftersträvar ett framåtskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle där alla medborgare skyddas av, och är lika inför, lagen. Genom att kombinera frihet och trygghet, individualism och gemenskap hoppas vi kunna skapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välstånd och demokrati.

Sverigedemokraterna står fritt från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier.

I vår höstbudget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Den s.k. försvarsgruppen: regeringen samt Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna har enats om att stärka försvaret med sammanlagt 10,2 miljarder kronor på fem år mer än liggande statsbudget. Det anser vi är alldeles för lite. Sanningen är att försvarets andel av BNP är på väg mot rekordlåga 1 procent. Sverigedemokraterna budgeterar avsevärt mer än liggande budget under den kommande femårsperioden. Vi markerade redan i Försvarsberedningens rapporter genom avvikande meningar att försvaret behöver en rejäl upprustning för att nå en ny rimlig försvarsförmåga. I vår budgetmotion aviserar vi rejält höjda anslag och föreslår hur dessa resurser skulle kunna användas över åren för att upprusta det svenska försvaret till ett starkt nationellt försvar. Vårt förslag till försvarssatsning skulle ha inneburit att det svenska försvaret skulle ha kunnat återfå den storlek och förmåga det hade 1999. Det hade varit bra om den för Sverige skadliga nedrustningen hade kunnat få ett slut. I motion 2016/17:2899 föreslår vi därför att anslaget för utgiftsområde 6 ska uppgå till 52 346 364 000 kronor.

Riksdagen har antagit ramarna för budgetåret 2017 och avslagit Sverigedemokraternas förslag. De samlade utgifterna för utgiftsområde 6 får därför inte överstiga 50 254 364 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag överskrider denna nivå, och vi kan således inte yrka

bifall till vårt förslag, varför vi i stället avstår från att delta i beslutet. Trots att vårt förslag till ram för utgiftsområde 6 har fallit vidhåller vi vår politik och anser att det hade varit bättre för Sverige om anslagen under nästa år hade varit 2 miljarder kronor högre för utgiftsområde 6 med den fördelning och de prioriteringar som framgår av Sverigedemokraternas motion.

När det gäller ombeväpningsfasen från JAS 39 C/D till JAS 39 E anser vi att Försvarsmakten bör få behålla samtliga Gripen C/D operativa inom flygvapnet. Att 60 stycken JAS 39 Gripen E är det lägsta antalet stridsflygplan vi kan ha för att över huvud taget upprätthålla ett luftförsvar konstaterades i de krigsspel som Försvarsmakten genomförde för ett par år sedan. Med tanke på säkerhetsläget i vårt närområde anser vi att det är orimligt att vi ens ska lägga oss på den lägsta tänkbara nivån av antal stridsflygplan. Vi anser att det vore rimligare att flygvapnet får 100–200 stridsflygplan och att Gripen C/D kan opereras fram till slutet av 2020-talet. Regeringens planering har en tyngdpunkt på att JAS 39 C/D demonteras och successivt byggs om till JAS 39 E. I stället för att göra detta anser vi att regeringen borde tillföra de medel som krävs för att finansiera merkostnaden för nyproduktion av JAS 39 Gripen E. På så vis uppstår det inte ett operativt glapp med färre plan från den stund man annars skulle ta Gripen C/D ur tjänst för ombyggnation.

Vårt mål är att Sverige efter en förstärkning av försvaret får ett balanserat försvar med sådan styrka och sammansättning att det skapar en tröskeleffekt som i det längsta avhåller en presumtiv angripare från att angripa Sverige. Ett sådant försvar ska också ha tillräcklig styrka för att föra ett uthålligt och strategiskt defensivt försvar av svenskt territorium, vilket inte bara förutsätter höjda anslag i enlighet med vårt förslag utan även en höjd kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

3. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Sverige behöver ett nytt ledarskap. Trots att vi befinner oss i en högkonjunktur, där fler jobb borde växa fram och sysselsättningen borde stiga, ökar tudelningen i samhället. Tudelningen finns mellan unga och äldre, mellan högutbildade och de som saknar gymnasieexamen samt mellan inrikes och utrikes födda. Tudelningen är också regional. Samtidigt som vissa orter växer och utvecklas har många mindre orter drabbats av neddragningar i globaliseringens, finanskrisens och lågkonjunkturrens spår.

Regeringen har valt att föra en politik där underskotten ökar, trots att det är i goda tider som vi borde bygga skyddsvallar inför framtida lågkonjunkturer. De åtgärder som regeringen finansierar med dessa lånade pengar har, enligt regeringens egna expertmyndigheter, en obefintlig eller negativ effekt på arbetsmarknaden. Det är inte en ansvarsfull politik.

Centerpartiets budgetmotion stakar ut en annan riktning för Sverige. Följande frågor prioriteras särskilt:

Ekonomiskt ansvarstagande. Finanspolitiken måste i goda tider skapa skyddsvallar inför en framtida nedgång, men i stället för att göra det väljer den sittande regeringen att låta statsfinanserna gå med underskott. Centerpartiet föreslår i stället en budget som redan nästa år är i balans och som når överskott åren därefter. Vi sparar 11 miljarder kronor mer än regeringen 2017.

Bryt tudelningen. Trots högkonjunkturen växer gapet mellan inrikes och utrikes födda och mellan hög- och lågutbildade. Fler enkla jobb måste skapas för att de som står utanför ska kunna komma i arbete. Inte minst är det viktigt för att snabbt integrera de många nyanlända. För detta krävs sänkta skatter på att anställa, reformer på arbetsmarknaden och färre regleringar. Tryggheten måste också öka i hela landet, med fler poliser, och det förebyggande arbetet måste stärkas för att tudelningen ska brytas. Dessutom behöver kommunsektorn stärkas och fler satsningar göras på fler jobb och företag.

Förstärk klimatomställningen. Sverige måste återta ledningen i den gröna omställningen. Våra klimatutsläpp har slutat minska och arbetet för en giftfri vardag behöver förstärkas. För detta krävs kraftfulla styrmedel där förorenaren betalar och där intäkterna från miljöskatter finansierar sänkt skatt på arbete i en grön skatteväxling.

Högkonjunkturen ger oss en unik chans att bygga svensk ekonomi stark, att genomföra strukturreformer för att bredda tillväxten och jobbskapandet till fler och att ta nästa steg i klimatomställningen.

Regeringen har visat sig oförmögen att hantera dessa utmaningar. Det är uppenbart att Sverige behöver ett nytt ledarskap.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Centerpartiets budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 6.

Som regeringen konstaterat i budgetpropositionen har den försämrade säkerhetspolitiska situationen bestått utan synbar förbättring. För Centerpartiet ökar det betydelsen av att Sveriges försvarsförmåga stärks. Centerpartiet tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet ingick försvarsuppgörelsen i april 2015 som innebär 10,2 miljarder kronor extra till försvaret under 2016–2020. Uppgårelsen utgör grunden för det försvarsbeslut som fattades i juni 2015 och är ett trendbrott som visar att det finns en bred politisk enighet kring satsningar på ett starkt försvar. Försvarsbeslutet genomförs nu fr.o.m. den 1 januari 2016.

Centerpartiet ser dock inte att utvecklade rättsliga befogenheter för Kustbevakningen med självklarhet ger ökad effektivitet när det gäller möjligheterna att kunna ingripa för att bekämpa brott och upprätthålla ordningen. Vi ser därför inte heller att det är nödvändigt att anslå anslagsmedel

för verksamhet som även fortsättningsvis bör skötas av sjöpolisen, vilket också framgår av Centerpartiets motion 2016/17:3412.

4. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (L)

Allan Widman (L) anför:

De offentliga finanserna är i ordning, sysselsättningen växer och ekonomin befinner sig i en högkonjunktur. Men i stället för att använda högkonjunkturen för att bygga en buffert för sämre tider väljer regeringen att låna och presentera ofinansierade bidragshöjningar. I stället krävs en liberal ekonomisk politik där utbildning belönas, där skatten på jobb är lägre än i dag och där det alltid är lönsamt att gå från bidrag till jobb.

Det är tydligt att reformerna som genomfördes mellan 2006 och 2014 inte räcker för att klara de nya utmaningar vi står inför. Efter två år av rödgrön regeringsmakt står det klart att Sverige är på fel väg. Alltför många står utanför arbetsmarknaden, ofta är det personer med bristande utbildning eller utrikes födda. En stor andel elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Det finns även fortsättningsvis brister i sjukvård och omsorg. Migrations- och integrationsutmaningen växer. Miljö- och klimatutmaningarna kräver kraftfulla och effektiva svar. Dessutom har kriget i Syrien och IS närvaro i regionen fruktansvärda konsekvenser för såväl samhällen som människor. Att vi är fast förvissade om att visa solidaritet i den största flyktingkatastrofen sedan andra världskriget understryker bara behovet av att vårda de offentliga finanserna. För att vända utvecklingen behövs en ny vision för vad Sverige ska vara och nya och kraftfulla förslag för att nå dit. För att möta framtidens utmaningar behöver Sverige en ny reformagenda.

Liberalerna lägger fram en budget med reformer för framtiden. Vi satsar på bättre kunskaper i skolan, bättre möjlighet för företag att anställa och ett försvar med kapacitet att försvara Sverige. Dessutom presenterar vi en integrationsplan som bygger på lika delar humanism och realism, och som motverkar parallellsamhällen och hedersvåld.

Riksdagen har genom rambeslutet avvisat Liberalernas förslag till inkomstberäkning och fördelning av utgifter per anslagsområde. Därmed tar Sverige nu en annan väg än den Liberalerna vill se. Sverige kommer att tappa i jobb, kunskap och försvarsförmåga.

Vårt budgetförslag är att betrakta som en helhet och på majoriteten av utgiftsområdena överensstämmer inte riksdagens beslut med det förslag till ram som Liberalerna förespråkade. Liberalerna ser ett värde i att budgeten och budgetprocessen hålls samman. Även enskilda och på kort sikt motiverade utbrytningar riskerar att på lång sikt försvaga budgetprocessen och effektiviteten i finanspolitiken. Vi väljer därför att inte delta i beslutet om fördelningen till anslag inom utgiftsområde 6. När det gäller Liberalernas budgetförslag för Försvar och samhällets krisberedskap i enlighet med motion 2016/17:3424 vill vi dock understryka att vi lever i en säkerhetspolitiskt orolig tid. Ryska stridskrafter uppvisar ett alltmer aggressivt militärt övningsmönster

över Östersjön och ökar ständigt sin militära närvaro. Svensk försvarspolitik måste därför ställas om. Liberalerna vill prioritera den nationella dimensionen och därför hade vi gärna sett att medel anslogs för att de av Norge avbeställda artilleripjäserna ska förbandsättas hos den svenska försvarsmakten och att antalet stridsflygplan ska förbli 100 till antalet samt att möjligheten till att nå upp till 160 stridsflygplan ska studeras. Med vårt budgetförslag hade försvaret även kunnat stärkas genom att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på Gotland och genom att anskaffa Seahawkhelikoptrar.

Eftersom Liberalerna begär att riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under de förutsättningar som regeringen föreslagit ser jag inte heller skäl att riksdagen ska medge att förbandsanslaget utan begränsningar får användas för att finansiera exportfrämjande åtgärder. Jag anser att förbandsanslaget borde anvisas med det primära syftet att stärka den operativa förmågan. I en säkerhetspolitiskt orolig tid när den ryska aktiviteten i Östersjöområdet ökar och det ryska tonläget mot Sverige och våra grannländer blir allt högre anser jag att riksdagen i sitt beslut om anslagens ändamål bör vara tydlig i sina prioriteringar för förbandsanslaget.

5. Anslag inom utgiftsområde 6, punkt 3 (KD)

Désirée Pethrus (KD) anför:

För ökad gemenskap och framtidstro vill vi ha en politik som skapar förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och som gör det lättare för människor att gå från utanförskap till arbete. Vi vill skapa förutsättningar för en god tillväxt och ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning skapar en grund för fungerande mellanmänniskliga relationer. Genom en välfungerande ekonomisk politik kan vi också satsa resurser på offentlig välfärd, lägre skatt för arbetande föräldrar, lägre skatter för arbetande seniorer och lägre skatt på pensionsinkomster. Och med genomtänkta reformer på arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Nya jobb skapas inte av politiska lösningar ovanifrån; de skapas i växande och lönsamma företag. Den rödgröna regeringen tror att de kan nå Europas lägsta arbetslöshet och klara integrationsutmaningen med massiva skattehöjningar på arbete och företagande. Kristdemokraternas inriktning är den motsatta – vi vill sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och förbättra förutsättningar för företagande. Det är också av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att resurserna används effektivt för att skapa trygghet för dem som befinner sig i utsatta situationer. Tillväxten måste komma alla till del. Välfärden måste utvecklas genom fortsatt valfrihet, tydligt kvalitetsarbete och effektivt användande av resurser.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar, beräkning av statens inkomster och inriktning på budgetpolitiken. I enlighet med riksdagens rambeslutsprocess ställs regeringens budgetförslag och oppositionspartiernas budgetförslag mot varandra som helheter, och budgeten beslutas sedan i två steg. Kristdemokraternas budgetförslag är en sammanhållen helhet, och eftersom riksdagen i steg ett, rambeslutet, har ställt sig bakom regeringens förslag till ekonomiska ramar för statsbudgeten och inriktning på budgetpolitiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagens fördelning inom utgiftsområde 6. I stället framför vi i detta särskilda yttrande synpunkter på regeringens förslag och redovisar den anslagsfördelning och de förslag som ligger i motion 2016/17:3207.

Läget runt Östersjön är i dag mer instabilt än på länge. De ryska incidenterna och kränkningarna ger en bild av ett allt mer aggressivt Ryssland som inte skyr att med vapenmakt flytta territorialgränser. Kristdemokraterna ser med oro att krigföringen har utvecklats de senaste 10–15 åren och menar att det försämrade säkerhetspolitiska läget gör att Sveriges försvarsförmåga måste stärkas. Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet ingick försvarsuppgörelsen i april 2015 som innebär 10,2 miljarder kronor extra till försvaret under 2016–2020. Uppgårelsen utgör grunden för det försvarsbeslut som fattades i juni 2015 och är ett trenderbrott som visar att det finns en bred politisk enighet kring satsningar på ett starkt försvar. Försvarsbeslutet genomförs nu fr.o.m. den 1 januari 2016.

Kristdemokraterna anser att utvecklingen har gått från ”konventionell” krigföring där rena militära muskler varit avgörande till en asymmetrisk krigföring. Detta blev västvärlden inte minst varse av Rysslands agerande när de rättfärdigade sin militära aggression mot Georgien med desinformationskampanjer, men i än större utsträckning i samband med den olagliga annekteringen av Krim och under kriget i Ukraina. Världen såg på hur Ryssland sådde tvivel kring vem som gjorde vad, när det gjordes och hur det gjordes. På så sätt missleddes omvärlden effektivt och desinformationen försvårade beslutsfattandet. Detta är en medveten och genomarbetad rysk strategi för att sprida desinformation och skapa osäkerhet – såväl bland beslutsfattare som hos allmänheten. I dag ser vi kristdemokrater att svensk nationell säkerhet riskerar att hotas av ett skymningsläge och att Sverige är sårbart för denna typ av informationskrigföring. Kristdemokraterna föreslår därför att ansvaret för det psykologiska försvaret lyfts ut ur Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområde och återigen görs till en egen myndighet med tydlig offentlig profil. En viktig huvuduppgift för en ny myndighet bör vara att stödja, bidra till och sprida forskning om informationskrigföring och propaganda. Därför är det viktigt att vi får en självständig myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret och för detta avsätter vi 40 miljoner kronor för kommande år.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:1 Budgetpropositionen för 2017 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2017 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.2).
2. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2017–2028 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.5.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2017–2028 som riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.5.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2017 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 19 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital (avsnitt 3.5.11).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 (avsnitt 3.5.12).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2017 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor för beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.4.6).
7. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2017–2020 som riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps investeringar (avsnitt 4.4.6).
8. Riksdagen anvisar för budgetåret 2017 ramanslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2017 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civila och militära insatser alltid bör hållas separerade när det gäller personal, materiel och ekonomiska resurser i internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1016 av Göran Pettersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över internprissättningen gällande Regeringskansliets ersättning till Försvarsmakten vid nyttjande av statsflygplanen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsanslaget på sikt bör uppgå till minst 2 procent av BNP och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbandsättning av de 24 av Norge avbeställda artilleripjäserna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet stridsflygplan ska förbli 100 till antalet och att möjligheten till 160 stridsflygplan ska studeras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bataljonsstridsgrupp, vars stomme är tung kustrobot och långräckviddigt luftvärn, placeras på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anskaffa Seahawkhelikoptrar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsexportmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1092 av Allan Widman m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på operativa mål för Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen årligen ska återkomma till riksdagen med förslag på krigsförbandsorganisationens utformning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnader för Försvarsmakten ska särredovisas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över användningen av Försvarsmaktens helikoptrar i krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2469 av Stig Henriksson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur Försvarsmakten tydligt kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att också kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl sjöräddning som brandbekämpning och naturkatastrofer och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens breda roll i samhället och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en oberoende analys av Försvarsmaktens förmågor kontinuerligt ska göras enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället behjälplig vid krissituationer och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tidigarelägga och utöka införskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillföra långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda luftstridskrafternas möjlighet att införa stridshelikoptrar i organisationen och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidmakthålla transportflygresurserna och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt påbörja arbetet med att tillskapa en ny myndighet för psykologiskt försvar i enlighet med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att extra medel ska tillskjutas Försvarmakten i kompensation för de ekonomiska konsekvenserna av internationella insatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslaget för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap aldrig får underskrida 2,0 procent av BNP fr.o.m. år 2026 (avsnitt 2) och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktiv till Försvarmakten (avsnitt 4) och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlandsstyrkan ska ha en mindre summa tillgänglig för att hjälpa lokalbefolkningen (avsnitt 9.1) och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslag till internationella fredsoperationer inte ska belasta utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (avsnitt 9.1–9.3) och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlandsstyrkan ska inrättas som en egen myndighet (avsnitt 9.3) och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarets materielverk bör tilldelas medel för egen utveckling (avsnitt 11.3 och 11.4) och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarexportmyndigheten (FXM) ska återupprättas (avsnitt 11.5 och 22.3) och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hemvärnet bör förses med granatkastare, pansarvärnsrobot och broläggningförmåga (avsnitt 17.8) och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att raketartilleri och attackhelikoptrar bör läggas in i den 25-åriga investeringsplanen och tillkännager detta för regeringen.

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anskaffning av fem Visbykorvetter och fem ubåtar A26 bör läggas in i den tioåriga investeringsplanen (avsnitt 18.11) och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Torped 45 bör uppgraderas (avsnitt 18.8) och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att luftförsvaret bör återintegrera ett taktiskt radiosystem (Taras) för att realisera ett eget Link 16-liknande nät, där vi sedan kan välja nationellt krypto eller Natokrypto momentant (avsnitt 19.2) och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör läggas ned och verksamheten föras över på FOI och en ny civilförsvarsmyndighet (avsnitt 26.1–2) och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny civilförsvarsmyndighet bör inrättas under en civilbefälhavare (avsnitt 26.2) och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en egen myndighet för psykologiskt försvar (avsnitt 26.3 och bil. 3) och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bemyndiga regeringen att för 2017 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 50 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3203 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på att bibehålla forskningskompetens och om att utreda det psykologiska försvaret och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra anslagsändamålen för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade resurser för att stärka det civila försvaret och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta Totalförsvarets forskningsinstitut utreda möjligheten att återupprätta

det psykologiska försvaret som egen myndighet och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Försvarsmakten har tillgång till modern och relevant materiel som ger försvaret en god förmåga att hävda sig mot en kvalificerad motståndare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3207 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3412 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2016/17:3424 av Allan Widman m.fl. (L):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att bemyndiga regeringen att under 2017–2020 besluta om upplåtelse och överlåtelse av materiel under förutsättning att materielen kan avvaras med hänsyn till Försvarsmaktens operativa förmåga och att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 (avsnitt 3.5.12).

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Anslag för 2017 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	C	L	KD
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	32 533 082		+31 000		+1 321 000
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 132 851		-1 133 000		
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	10 369 356		+757 000		+472 228
1:4	Forskning och teknikutveckling	586 542				-295
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	10 499				
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	24 522		+100 000		+185 000
1:7	Officersutbildning m.m.	211 961		+60 000		-419
1:8	Försvarets radioanstalt	979 689		+116 000		-2 146
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	176 045	+30 000	+150 000		-494
1:10	Nämnder m.m.	6 051		+5 000		
1:11	Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	89 678				-184
1:12	Försvarsunderrättelsedomstolen	8 000		+20 000		
2:1	Kustbevakningen	1 117 441		+294 000	-5 000	-2 974
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850	-50 000			
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080				
2:4	Krisberedskap	1 121 857				-116
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	239 171				
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 062 445	+20 000			-2 237
2:7	Statens haverikommission	45 390				
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	384 457				-2 153

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		M	SD	C	L	KD
4:1 Elsäkerhetsverket	59 397					
<i>Nya anslag</i>						
99:1 Frivilligorganisationerna			+200 000			
99:2 Driftvärn			+490 000			
99:3 Civilförsvaret			+635 000			
99:4 Ekonomiskt försvar			+216 000			
99:5 Övrigt totalförsvaret			+49 000			
99:6 Räddningstjänst			+18 000			
99:7 Övriga ändamål			+84 000			
99:8 Myndighet för psykologiskt försvar						+40 000
Summa för utgiftsområdet	50 254 364	±0	+2 092 000	-5 000	+1 967 210	+40 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2017 inom
utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*Tusental kronor*

Anslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	±0	32 533 082
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	±0	1 132 851
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	±0	10 369 356
1:4 Forskning och teknikutveckling	±0	586 542
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	±0	10 499
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	±0	24 522
1:7 Officersutbildning m.m.	±0	211 961
1:8 Försvarets radioanstalt	±0	979 689
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	±0	176 045
1:10 Nämnder m.m.	±0	6 051
1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	±0	89 678
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	±0	8 000
2:1 Kustbevakningen	±0	1 117 441
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	74 850
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	±0	21 080
2:4 Krisberedskap	±0	1 121 857
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	±0	239 171
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	±0	1 062 445
2:7 Statens haverikommission	±0	45 390
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	384 457
4:1 Elsäkerhetsverket	±0	59 397
Summa för utgiftsområdet	±0	50 254 364

BILAGA 4

Regeringens och oppositionens förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 6 Försvar och krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen					
			M	SD	C	L	KD	
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	18 000 000	2018–2022					
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	75 000 000	2018–2027					
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	45 000	2018–2020					
2:4	Krisberedskap	900 000	2018–2020					
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	65 000	2018–2022					
Summa beställningsbemyndiganden	94 010 000			±0	±0	±0	±0	±0

BILAGA 5

Utskottets förslag till beställningsbemyndiganden

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag	Tidsperiod
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	±0	18 000 000	2018–2022
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	±0	75 000 000	2018–2027
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	45 000	2018–2020
2:4 Krisberedskap	±0	900 000	2018–2020
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	65 000	2018–2022
Summa beställningsbemyndiganden	±0	94 010 000	